KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS

SOCIALINIŲ, HUMANITARINIŲ MOKSLŲ IR MENŲ FAKULTETAS

Renata Venckutė

TIKRINIŲ DAIKTAVARDŽIŲ LIETUVINIMAS MOKSLINIUOSE DARBUOSE IR GROŽINĖJE LITERATŪROJE

Baigiamasis bakalauro projektas

Vadovas

Dr. Dainora Maumevičienė

KAUNAS, 2015

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ, HUMANITARINIŲ MOKSLŲ IR MENŲ FAKULTETAS
ŠIUOLAIKINIŲ KALBŲ IR TARPKULTŪRINĖS KOMUNIKACIJOS KATEDRA

TVIRTINU
Katedros vedėjas
Doc. dr. Saulė Petronienė

TIKRINIŲ DAIKTAVARDŽIŲ LIETUVINIMAS MOKSLINIUOSE DARBUOSE IR GROŽINĖJE LITERATŪROJE

Baigiamasis bakalauro projektas

Technikos kalbos vertimas (612U60001)

Vadovas
Dr. Dainora Maumevičienė

Recenzentas
Dr. Liudmila Kravcova

Projektą atliko
Renata Venckutė

KAUNAS, 2015

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ, HUMANITARINIŲ MOKSLŲ IR MENŲ FAKULTETAS

Renata Venckutė
Technikos kalbos vertimas, 4 kursas

Tikrinių daiktavardžių lietuvinimas moksliniuose darbuose ir grožinėje literatūroje

AKADEMINIO SĄŽININGUMO DEKLARACIJA

2015-05-25
Kaunas

Patvirtinu, kad mano bakalauro baigiamasis projektas tema „Tikrinių daiktavardžių lietuvinimas moksliniuose darbuose ir grožinėje literatūroje“ yra parašytas visiškai savarankiškai, o visi pateikti duomenys ar tyrimų rezultatai yra teisingi ir gauti sąžiningai. Šiame darbe nei viena dalis nėra plagijuota nuo jokių spausdintinių ar internetinių šaltinių, visos kitų šaltinių tiesioginės ir netiesioginės citatos nurodytos literatūros nuorodose. Įstatymų nenumatytų piniginių sumų už šį darbą niekam nesu mokėjęs.

Aš suprantu, kad išaiškėjus nesąžiningumo faktui, man bus taikomos nuobaudos, remiantis Kauno technologijos universitete galiojančia tvarka.

_____ _____

(vardą ir pavardę įrašyti ranka)

SANTRUMPŲ ŽODYNĖLIS

VLKK – Valstybinė lietuvių kalbos komisija;

AF – autentiška tikrinio daiktavardžio forma;

SA – semantinis tikrinio daiktavardžio atitikmuo;

ES – Europos Sąjunga;

FA – fonetinis tikrinio daiktavardžio atitikmuo;

LKŽ – Lietuvių kalbos žodynas.

LENTELĖS

1 lentelė. Netiksliai sugramatintos autentiškos vardų formos (AF).....28

2 lentelė. Kontekste pateikiami antroponimai be lietuviškų galūnių.....30

3 lentelė. Rašto ženklų kaita iš anglų k. į lietuvių k.....33

4 lentelė. Veikėjų fonetinių vardų formų neatitikimas.....34

5 lentelė. Semantiškai konotuotų vardų perteikimas vertimo tekste.....36

6 lentelė. Vertimo kalboje pateikiamų aiškios semantikos vardų fonetinės formos.....37

PAVEIKSLAI

1 paveikslas. Antroponimų pasiskirstymas moksliniuose straipsniuose.....28

2 paveikslas. Toponimų pasiskirstymas moksliniuose darbuose.....31

3 paveikslas. Gyvų objektų vardų pasiskirstymas knygoje *Sostų žaidimas*.....33

4 paveikslas. Toponimų perteikimo būdai knygoje *Sostų žaidimas*.....38

TURINYS

SANTRUMPŲ ŽODYNĖLIS ... 4
LENTELĖS ... 5
PAVEIKSLAI ... 5
TURINYS ... 6
SUMMARY ... 7
ĮVADAS ... 9
1. TIKRINIO DAIKTAVARDŽIO SAMPRATA ... 11
1.1. Tikrinio daiktavardžio apibrėžtis ir funkcija ... 11
1.2. Tikrinio daiktavardžio klasifikacija ... 14
1.3. Tikrinio daiktavardžio santykis su funkciniais stiliais ... 16
2. TIKRINIS DAIKTAVARDIS IR LIETUVINIMAS ... 19
2.1. Tikrinio daiktavardžio rašybos ypatumai pagal *VLKK,* Lietuvos ir ES standartus ... 19
2.2. Tikrinio daiktavardžio vertimo strategijos ... 23
3. TIKRINIŲ DAIKTAVARDŽIŲ PERTEIKIMAS MOKSLINIUOSE DARBUOSE IR GROŽINĖJE LITERATŪROJE ... 26
3.1. Tikrinių daiktavardžių tyrimo metodologija ... 26
3.2. Svetimų tikrinių daiktavardžių perteikimas moksliniuose darbuose ... 27
3.3. Svetimi tikriniai vardai G. R. R. Martino knygoje *Sostų žaidimas* ... 32
IŠVADOS ... 41
LITERATŪRA ... 42
ŠALTINIAI ... 44
1 PRIEDAS. ANTROPONIMAI MOKSLINIUOSE DARBUOSE ... 45
2 PRIEDAS. TOPONIMAI MOKSLINIUOSE DARBUOSE ... 48
3 PRIEDAS. ANTROPONIMAI IR ZOONIMAI KNYGOJE *SOSTŲ ŽAIDIMAS* ... 49
4 PRIEDAS. TOPONIMAI KNYGOJE *SOSTŲ ŽAIDIMAS* ... 58

Venckutė, R. Lithuanisation of Proper Nouns in Scientific Publications and Literary Works: Bachelor Thesis in Technical Language Translation / supervisor dr. D. Maumevičienė; Department of Modern Languages and Intercultural Communication, Faculty of Social Sciences, Arts and Humanities, Kaunas University of Technology. Kaunas, 2015. 33 p.

SUMMARY

The 21st century is an age of information technology and communication. People are seeking to exchange information despite different cultures and languages; therefore the translator and the translation process, as well as translation problems, become relevant in the context of intercultural communication. One of the translation problems, the rendering of proper nouns, is especially relevant topic in Lithuania. Linguists and members of the Parliament argue about the rendering of foreign proper nouns in official documents. It is suggested to write proper names in Lithuanian letters according to the phonetic form of a name. At the moment members of the Parliament are seeking to add three additional letters from the Latin alphabet when writing the foreign proper nouns in official documents. Furthermore, the rendering of proper nouns is relevant in fiction where proper names are presented using various translation strategies in the same book without regard to their semantic meaning.

The Bachelor thesis consists of two explanatory and one exploratory sections. The definition of a proper noun, its main features, classification, translation strategies, according to the register, the general writing rules of proper names with regard to the State Commission of the Lithuanian Language, standards of Lithuania and European Union, are discussed in explanatory sections.

Proper names of animate and inanimate objects, selected from articles written in Lithuanian in the scientific journals *Studies about Languages* and *Translation Studies: Scientific Papers 4*, are analysed in the first explanatory subsection. The dominant tendencies of rendering foreign proper names in scientific register are discussed. The second explanatory part deals with proper nouns in the book *Game of Thrones* written by G. R. R. Martin (translated by Rasa Tapinienė). The translation strategies of proper names, their general writing rules are discussed.

The aim of a thesis – to examine presentation of foreign proper nouns in Lithuanian scientific articles and in a fiction book.

The object of a thesis – the rendering of proper names in Lithuanian scientific journals *Studies about Languages* and *Translation Studies: Scientific Papers 4*, and the fiction book *Game of Thrones* written by G. R. R. Martin.

The objectives of a thesis:

1. To analyse the general writing rules of proper names presented by the State Commission of the Lithuanian Language, standards of Lithuania and European Union, according to the register. 2. To

examine how it is obeyed the general writing rules of proper names in selected scientific publications and literary book. 3. To examine if proper names in selected texts are presented according to the principle of unity. 4. To analyse if proper names from a fiction book are presented with no violation of the writing rules of Lithuanian language. 5. To examine what kind of impact has a context when rendering proper names in scientific papers.

The research on proper nouns has demonstrated that in scientific publications proper nouns are written in their original form with or without Lithuanian inflections. In scientific publications Lithuanian inflections for foreign proper nouns are added in a coherent text, in order to show the relation between words. Proper names analysed from a fiction book were generally adapted. Proper names, presented in a book, were not always rendered according to the analysed general rules. Moreover, proper names were not presented according to the principle of unity; more than one translation strategy was used.

ĮVADAS

XXI a. – ne tik informacinių technologijų, bet ir komunikacijos amžius. Žmonės informacija keičiasi nepaisydami juos skiriančių atstumų, kultūrų bei skirtingų kalbų. Išaugus norui domėtis įvykiais ne tik gimtojoje šalyje, bet ir pasaulyje, dažnas žmogus susiduria su kalbos barjeru, trukdančiu įgyti norimų žinių, todėl vertėjo profesija, kaip ir vertimo problemos, tampa labai aktualia šiandienos tema. Vertėjo darbe susiduriama su įvairiais sunkumais, tačiau vienas svarbiausių – svetimų tikrinių daiktavardžių rašyba bei perteikimas. Vykstant tarpkultūrinių mainų procesui svarbu tiksliai perteikti vardus bei pavardes, atliekančius ne tik reprezentacinę funkciją, bet ir atskleidžiančius žmogaus tapatybę, jo individualumą ir išskirtinumą kitų asmenų atžvilgiu. Nors daugelyje šalių egzistuoja nusistovėję bendrieji tikrinių svetimų daiktavardžių rašybos principai, Lietuva nėra viena iš jų. Čia vis dar rengiami seimo posėdžiai, kuriuose svarstomas svetimų tikrinių daiktavardžių rašybos klausimas oficialiuose dokumentuose, nesutariama, ar pateikti autentiškas tikrinių daiktavardžių formas ar adaptuotas. XI (2012–2016 m.) Lietuvos Respublikos Seimo nariai siūlo patvirtinti svetimų asmenvardžių rašybą su trimis papildomomis lotyniško pagrindo raidėmis w, q, bei x. Manoma, kad tokio įstatymo priėmimas išspręs dalį nesutarimų dėl svetimvardžių rašybos oficialiuose dokumentuose. Nesutarimų kyla ir susidūrus su grožinės literatūros kūriniuose esančiais tikriniais daiktavardžiais, kurie adaptuojami arba lietuvinami nepaisant jų semantinės reikšmės.

- ***Darbo aktualumas*** – tikrinių daiktavardžių rašybos klausimas oficialiuose dokumentuose kasmet keliamas Lietuvos Respublikos Seime. Nepaisant *VLKK* nustatytų tikrinių daiktavardžių perteikimo taisyklių, netyla diskusijos dėl grožinės literatūros kūriniuose esančių tikrinių vardų perteikimo.
- ***Darbo tikslas*** – ištirti svetimų tikrinių daiktavardžių perteikimą mokslinio ir grožinio stiliaus darbuose.
- ***Darbo objektas*** – tikrinių vardų perteikimas moksliniuose žurnaluose *Kalbų studijos* bei *Vertimo studijos: Mokslo darbai 4* ir G. R. R. Martino knygoje *Sostų žaidimas*.
- ***Darbo uždaviniai:***

1. Išanalizuoti *Valstybinės lietuvių kalbos komisijos*, Lietuvos ir Europos Sąjungos standartuose nurodytas tikrinių daiktavardžių perteikimo taisykles atsižvelgus į teksto funkcinį stilių.
2. Ištirti, kaip laikomasi tikrinių daiktavardžių perteikimo taisyklių moksliniuose darbuose ir grožinės literatūros kūrinyje.
3. Ištirti, ar nagrinėjamuose tekstuose perteikiant tikrinius daiktavardžius laikomasi vienovės principo.

4. Išanalizuoti, ar grožinės literatūros kūrinyje rasti tikriniai daiktavardžiai perteikiami nenusižengus lietuvių kalbos sistemoje vyraujančioms rašybos taisyklėms.

5. Ištirti, kokią įtaką svetimų tikrinių daiktavardžių perteikimui daro kontekstas mokslinio stiliaus tekstuose.

Baigiamąjį darbą sudaro trys pagrindinės dalys – dvi teorinės ir viena tiriamoji. Teorinėse darbo dalyse aptariama tikrinio daiktavardžio apibrėžtis, pagrindiniai jo bruožai, klasifikacija, vertimo strategijos, vyraujančios skirtingose tikrinių vardų pateikimo terpėse, bei bendrieji tikrinių daiktavardžių rašybos principai pagal *Valstybinės lietuvių kalbos komisijos*, Lietuvos bei Europos Sąjungos standartus.

Tiriamojoje darbo dalyje pirmiausia tiriami svetimi gyvų ir negyvų objektų vardai lietuvių kalba parašytuose žurnalų *Kalbų studijos (2011, Nr. 18)* bei *Vertimo studijos: Mokslo darbai 4 (2011)* straipsniuose. Siekiama išsiaiškinti moksliniame stiliuje vyraujančias svetimų tikrinių daiktavardžių perteikimo tendencijas. Kitoje darbo dalyje analizuojami tikriniai vardai G. R. R. Martino knygoje *Sostų žaidimas*. Stengiamasi išsiaiškinti skirtingų tikrinių daiktavardžių vertimo būdų pasirinkimo kriterijus, apžvelgti bendruosius tikrinių daiktavardžių rašybos principus. Darbe naudojami metodai – ***aprašomasis, gretinamasis, kiekybinis***. Darbe pateikiami 4 paveikslai, 6 lentelės, 4 priedai.

1. TIKRINIO DAIKTAVARDŽIO SAMPRATA

Svetimi tikriniai daiktavardžiai, jų rašyba ir perteikimas yra vienas pagrindinių sunkumų, su kuriais susiduriama vertimo procese. Tikrinių daiktavardžių perteikimo problemiškumas priklauso nuo funkcinio stiliaus, kuriame jis sutinkamas, todėl būtina išmanyti tikrinių daiktavardžių rašybos tendencijas įvairių stilių tekstuose. Ypač daug klausimų kyla susidūrus su grožinės literatūros kūriniais, kuriuose esantys tikriniai daiktavardžiai dažnai turi užkoduotą semantinę reikšmę. Tuo tarpu mokslinėje literatūroje tikriniai daiktavardžiai žymi realius asmenis, todėl jų rašyba bei perteikimas skiriasi. *Valstybinė lietuvių kalbos komisija (VLKK)* yra nustačiusi pagrindines tikrinių daiktavardžių rašybos ir pritaikymo taisykles, tačiau Lietuvoje šiuo klausimu vis dar diskutuojama. Susiklosčius tokiai situacijai būtina apžvelgti Lietuvos ir užsienio mokslininkų aprašomas tikrinio daiktavardžio apibrėžtis ir pagrindines funkcijas.

1.1. Tikrinio daiktavardžio apibrėžtis ir funkcija.

Tikrinis daiktavardis – vienas dažniausiai vartojamų kalbinių reiškinių, tačiau vartojimo dažnumas negarantuoja rašybos ir pritaikymo kokybės. Norint perteikti vardą, būtina suvokti tikrinio daiktavardžio sampratą, jo atliekamą funkciją tekste, reikšmę bendrame kontekste. Šiame poskyryje pateikiamos Lietuvos ir užsienio mokslininkų įžvalgos tikrinio daiktavardžio tema, siekiama apibrėžti tikrinį daiktavardį, jo atliekamas funkcijas.

Moksliniuose darbuose terminas *tikrinis daiktavardis* apibrėžiamas kaip žmogaus, miesto ar ežero pavadinimas (Paulauskienė, 2006), tačiau pirmiausia reikia išsiaiškinti daiktavardžio sampratą, kuri padės geriau suvokti tikrinio daiktavardžio reikšmę. *Lietuvių kalbos žodyne* (2005) daiktavardis apibūdinamas kaip „kalbos dalis, kuri reiškia daikto vardą“. Pateiktas apibrėžimas nesudėtingas, bet tikslus – daiktavardis nurodo objekto pavadinimą. Minėtos kalbos dalies apibrėžtis yra nustatoma iš termino *daiktavardis* darybos (daiktas + vardas = daiktavardis), atskleidžiančios pagrindinę šio žodžio reikšmę. Žymus Lietuvos kalbininkas J. Jablonskis (1997:14) teigia: „daiktavardis yra kalbos dalis, kuri kaitoma linksniais ir skaičiais ir yra vienos kurios giminės, arba gimties: vyriškosios, moteriškosios arba bendrosios. [...] Daiktavardis daikto vardą reiškia“. Tuo tarpu J. Palionis (1999:121) teigia, jog „daiktavardis ne tik svarbiausia, universaliausia, bet ir seniausia kalbos dalis [...] Pagal reikšmę daiktavardžiai skirstomi į bendrinius ir tikrinius“. J. Jablonskio (1997) apibrėžimas išsamesnis, minimos trys gramatinės daiktavardžio kategorijos. Vis dėlto J. Palionis (1999) daiktavardžiui suteikia itin didelę reikšmę, kuri neatsispindi J. Jablonskio (1997) teiginyje. *Lietuvių kalbos žinyne* (2003) daiktavardis įvardijamas kaip kalbos dalis, nurodanti tam tikrą daiktą. Pateiktai nuomonei pritaria ir mokslininkė A. Paulauskienė (2006:67–68) rašydama: „daiktavardis – kalbos dalis, reiškianti daiktą. Gramatikoje daiktas – tai, kas iš tikro yra mąstoma kaip savarankiška [...] Kitu

požiūriu daiktavardžiai skirstomi į bendrinius ir tikrinius. Bendrinis daiktavardis reiškia daiktą kaip tokių pat daiktų visumos atstovą [...] tikriniai daiktavardžiai – individualūs miestų, upių [...] ir kt. vardai“. Daiktavardis nurodo daiktą arba kitaip tariant – objektą, pats jų skirstymas į dvi pagrindines grupes tik atskiria įprastus reiškinius ar objektus nuo individualių, išskirtinių. Kitaip tariant, žodis *kompiuteris* žymi įprastą daiktą, tačiau prie žodžio *kompiuteris* prijungus *ASUS* (kompanijos pavadinimas), pats daiktas jau išskiriamas iš kitų kaip individualus, išskirtinis produktas. *Lietuvių kalbos enciklopedijoje* (2008:111) tikrinis daiktavardis reiškia „individualių dalykų pavadinimus [...] visi tikriniai daiktavardžiai rašomi didžiąja raide“. Prieš tai pateiktas pavyzdys iliustruoja pateiktą apibrėžimą. Išgirdus žodžių junginį *ASUS kompiuteris* suprantama, kad tai yra išskirtinis, ypatingas kompiuteris, kuriam išskirtinumo suteikia šalia bendrinio esantis tikrinis daiktavardis, tačiau tuo pačiu metu tikrinio daiktavardžio reikšmė nėra visiškai aiški, todėl galima daryti prielaidą, kad tam tikrais atvejais tikriniai daiktavardžiai išskiria vieną objektą iš kitų, tačiau nesuteikia daugiau informacijos apie jo išskirtinį bruožą. Šiam teiginiui pritaria J. Algeo (1973) teigdamas, kad tikriniai vardai nenurodo objekto savybių, todėl yra visiškai bereikšmiai, tačiau M. Askaris ir A. Akbaris (2014) pabrėžia, kad tikriniai daiktavardžiai suvokiami kaip bereikšmiai tik realiame pasaulyje, kur vardai suvokiami kaip tiksli informacija, pvz., mokslinio stiliaus tekstuose. C. Nord (2003) manymu, tikriniai vardai neapibūdina vardo turėtojo, tačiau jų negalima vadinti neinformatyviais. Iš tikrinių daiktavardžių galima spręsti apie žmogaus lytį (*Ona, Jonas*) arba ką jie reprezentuoja (*Murklytė* (katė), *Amsius* (šuo) ir pan.).

Užsienio tyrėjai S. Greenbaumas ir R. Quirkas (1990:86–87) laikosi panašios nuomonės kaip ir A. Paulauskienė (2006). Jų teigimu, „tikriniai daiktavardžiai iš esmės yra vardai, kuriais nurodomi tam tikri žmonės, vietos ir institucijos“. S. Greenbaumui ir R. Quirkui (1990) pritaria L. G. Alexanderis (1988:38), teigdamas: „tikrinis daiktavardis (kartais vadinamas tikriniu vardu) yra naudojamas įvardinti asmenį, vietą, daiktą ar idėją. Visi jie yra iš tiesų arba įsivaizduojamai unikalūs“. Panašios nuomonės laikosi R. G. Hardie (1992:122), teigdamas, jog „daiktavardžiai, kurie iš tikrųjų yra vardai, yra vadinami tikriniais daiktavardžiais. Dažniausiai tikriniai daiktavardžiai nurodo konkretų įvardintą asmenį ar daiktą“. Pateiktuose apibrėžimuose atsispindi bendra idėja – tikrinio vardo išskirtinumas, kurį skirtingi tyrėjai apibūdina savaip, pvz.: A. Paulauskienė (2006) tikrinį daiktavardį suvokia kaip išskirtinį, tuo tarpu S. Greenbaumas ir R. Quirkas (1990) kaip individualų, L. G. Alexanderis (1988) – unikalų, o R. G. Hardie (1992) – kaip konkretų objektą, tačiau visi apibūdinimai reiškia vieną ir tą patį – tikrinis vardas yra unikalus reiškinys, skirtas įvardinti konkretų objektą, kuriam norima suteikti išskirtinumo. Mokslinėje užsienio literatūroje vyrauja į anksčiau minėtas panašios tikrinio daiktavardžio apibrėžtys. *Anglų kalbos gramatikos enciklopedijoje* (1849) tikrinis daiktavardis apibūdinamas kaip asmens, rūšies ar klasės vardas. *Kembridžo žodyne* (2015) rašoma, jog tikrinis daiktavardis yra tam tikro žmogaus, vietos ar objekto pavadinimas, rašomas didžiąja raide. *Merriam*

Webster žodyne (2015) teigiama, kad tikrinis daiktavardis yra žodis ar žodžių junginys, kuris yra tam tikro žmogaus, vietos ar daikto vardas, įprastai rašomas didžiąja raide. Užsienio žodynuose ir enciklopedijoje pateikiamos apibrėžtys sutampa su lietuviškomis – pabrėžiamas kalbos dalies unikalumas, rašybos ypatumai. Atskleidžiami du bruožai, išskiriantys tikrinius daiktavardžius iš bendrinių – tai rašyba bei sandara.

Lietuvos mokslininkės, E. Jakaitienės (2010:263) teigimu, „tikrinis žodis pirmiausia yra žodis, kurio sandarą, kaitymą, raidą, vartojimą tekste lemia kiekvienos kalbos dėsniai [...] tikriniai žodžiai kartais vadinami vardais, o jų visuma – vardynu. Tai labai savita leksikos dalis, kurios atsiradimą, funkcijas ir vartojimą lemia kiek kitokios aplinkybės nei bendrinių žodžių“. Tikrinis daiktavardis yra tiesiogiai priklausomas nuo kalbos dėsnių, t. y. vartojamas atsižvelgiant į nusistovėjusias kalbos taisykles bei normas. Tyrėja atskleidžia ir pagrindinius tikrinio daiktavardžio bruožus arba, kitaip tariant, ypatybes, išskiriančias tikrinius daiktavardžius iš bendrinių daiktavardžių grupės:

a) semantinis turinys;
b) rašyba;
c) sandara (Jakaitienė, 2010).

Didžiausias bendrinių ir tikrinių daiktavardžių skirtumas slypi būtent minėtų kalbos dalių semantikoje. Bendriniai daiktavardžiai suteikia informacijos apie pagrindinius objekto požymius, tuo tarpu tikriniai tik įvardija, tačiau nenurodo jokių objekto ypatybių. Tai leidžia teigti, kad tikriniai daiktavardžiai išskiria objektą iš kitų, jį individualizuoja (Jakaitienė, 2010). Identiška nuomonė sutinkama ir *Lietuvių kalbos žinyne* (2003), kur tikrinis daiktavardis suvokiamas kaip individualus vardas, skirtas konkrečiam objektui, daiktui. Sandaros atžvilgiu tikriniai daiktavardžiai priklauso vienai kalbos daliai – daiktavardžiams. Tikriniai daiktavardžiai gali egzistuoti ne tik kaip atskiri žodžiai, bet ir žodžių junginiai (Jakaitienė, 2010). Reikėtų atkreipti dėmesį, jog lietuvių kalboje tikriniai daiktavardžiai rašomi didžiąja raide. Anglų kalboje jie taip pat rašomi didžiąja raide, tačiau prie tikrinių daiktavardžių priskiriamos savaitės dienos, mėnesiai. Ta pati rašybos tendencija taikoma mėnesių ir dienų pavadinimams vokiečių kalboje, tačiau joje didžiąja raide rašomi visi daiktavardžiai, tiek bendriniai, tiek tikriniai.

Anot J. F. Aixelo (1996:240), tikriniai daiktavardžiai suvokiami kaip kitus specifinius kultūrinius vienetus tekste kontroliuojantys vienetai. Labai dažnai tikriniai daiktavardžiai turi gilesnę reikšmę, kuri turi būti atskleista vertimo proceso metu. Mokslininkių E. Jaleniauskienės ir V. Čičelytės (2009) manymu, literatūros kūriniuose tikriniai vardai naudojami norint charakterizuoti, jiems pridedama papildoma reikšmė, kad vardas taptų prasmingas. Anot A. Fornalczyk (2007) tikriniai daiktavardžiai literatūros kūrinyje atlieka svarbią funkciją – „perkelia“ skaitytoją į įsivaizduojamą, fantazijų pasaulį. Taip pat suteikia informacijos apie kūrinio veikėją, nurodydami lytį, pilietybę, amžių, būdo bruožus. Taigi, tikrinio vardo reikšmė priklauso ir nuo terpės, kurioje jis

sutinkamas. Mokslinėje literatūroje tikrinis daiktavardis neturės jokios papildomos reikšmės, tačiau literatūros kūriniuose situacija bus kitokia. Kaip minėta anksčiau, autoriai dažnai užkoduoja tam tikrą informaciją veikėjų varduose, pavardėse bei pravardėse.

Kaip visos kalbos dalys, taip ir tikrinis daiktavardis tekste atlieka konkrečią funkciją. Anot Lietuvos tyrėjų I. Mickienės ir L. Balčiūnaitės-Lužinienės (2013) tikrinį daiktavardį galima vadinti ir antriniu žodžio pavadinimu, kurio pagrindinė funkcija – papildyti ir patikslinti bendrinį žodį. Minėtai funkcijai iš dalies pritaria ir užsienio mokslininkas A. P. Vermesas (2001) savo darbe diskutuodamas apie tikrinio daiktavardžio funkcijas kalbos sistemoje. Autoriaus teigimu, tikrinis daiktavardis atlieka ne vieną, kaip minima I. Mickienės ir L. Bačiūnaitės-Lužinienės (2013) apibrėžtyje, o keturias pagrindines funkcijas: identifikacijos, nurodymo, apibūdinimo, charakterizacijos. Identifikacijos funkcija naudojama nustatyti asmens tapatybę, nurodymo – nusakyti objektą, apibūdinamoji – apibrėžti objektą, jo bruožus, charakterizacija – išskirti objektus, juos individualizuoti. A. P. Vermeso (2001) apibūdinimo funkcija atitinka I. Mickienės ir L. Bačiūnaitės-Lužinienės (2013) minimą papildymo funkciją. Abiejų funkcijų atlikimo metu adresatas, išgirdęs tikrinį vardą, gauna papildomos informacijos, tačiau ji yra lyg užkoduota, t. y. tikrinis daiktavardis gali ir likti tik išskirtiniu bruožu, neteikiančiu adresatui jokios papildomos informacijos, jei pats adresatas nežino tikrinio daiktavardžio reikšmės. Kitas užsienio autorius A. Kalashnikovas (2006) išskiria dvi tikrinių vardų atliekamas funkcijas – nurodymo ir apibūdinimo, taip pritardamas A. P. Vermesui (2001) dėl tikrinio daiktavardžio daugiafunkciškumo.

Apžvelgus įvairių tyrėjų mintis, paaiškėjo tikrinio daiktavardžio kaip kalbinio reiškinio sudėtingumas. Nors Lietuvos ir užsienio mokslininkai laikosi panašios nuomonės, užsienio tyrėjai išskiria daugiau tikrinių vardų atliekamų funkcijų, glaudžiai susijusių tarpusavyje. Kadangi tikrinio daiktavardžio rašyba ir perteikimas priklauso nuo terpės, kurioje jis sutinkamas, būtina išmanyti ne tik rašybą, bet ir funkciniuose stiliuose vyraujančias normas. Išsiaiškinti skirtumai tarp bendrinių ir tikrinių daiktavardžių, slypintys semantiniame turinyje, rašyboje bei sandaroje. Šiame darbe, remiantis I. Mickienės ir L. Bačiūnaitės-Lužinienės (2013) apibrėžtimis, tikrinis daiktavardis suvokiamas kaip antrinis žodžio pavadinimas, kurio funkcija – patikslinti bendrinį žodį.

1.2. Tikrinio daiktavardžio klasifikacija

Aptarus tikrinio daiktavardžio sąvoką būtina ištirti ir jo klasifikaciją, išsiaiškinti, kokie pagrindiniai tikrinių vardų klasifikavimo kriterijai. Anot E. Jakaitienės (2010), tikriniai daiktavardžiai neturi universalių visiems jiems tinkančių kriterijų, pagal kuriuos būtų galima atlikti klasifikaciją. Dažniausiai tikriniai daiktavardžiai skirstomi pagal reikšmę. E. Jakaitienė (2010: 267–270) išskiria dvi pagrindines tikrinių daiktavardžių grupes:

a) gyvųjų būtybių vardai;

b) negyvųjų būtybių vardai.

Gyvųjų būtybių grupė smulkiau skirstoma į tris pogrupius:

a) asmenvardžiai (žmonių vardai, pavardės, pravardės, slapyvardžiai);
b) zoonimai (gyvūnų (dažniausiai naminių) vardai);
c) mitonimai (neegzistuojančių mistinių būtybių vardai).

Negyvųjų būtybių grupė skirstoma į šiuos pogrupius:

a) vietovardžiai (gyvenamųjų vietų, sričių, kraštų ir kitokių teritorijų vardai);
b) vandenvardžiai;
c) miškų vardai;
d) kalnų ir kalvų vardai;
e) kosminių ir astronominių objektų pavadinimai;
f) svarbių istorinių epochų ir istorinių įvykių pavadinimai;
g) švenčių, iškilmių pavadinimai;
h) mokslo, meno kūrinių pavadinimai;
i) periodinių leidinių pavadinimai;
j) tiesioginiai ar simboliniai draugijų, įstaigų, įmonių pavadinimai.

Pateiktoji klasifikacija yra itin išsami. Joje nurodomi pagrindiniai tikrinių daiktavardžių pogrupiai. Vardą kiekvienam žmogui išrenka jo tėvai, seneliai, todėl rinkdami naujagimiui vardą žmonės primeta asmeniui ir tam tikras elgesio normas, būdo savybes, kurios atkeliauja su tam tikru vardu. Vardas tarsi prekinis ženklas, kurį mato aplinkiniai, tačiau tuo pačiu tai yra ir žmogaus identitetas, tapatybė. Ne mažiau reikšminga yra ir žmogaus pavardė, kurios paskirtis – individualizuoti ne tik žmones, bet ir šeimas. Vardai ir pavardės turi savo kilmę bei reikšmę, tai lyg išskirtinis giminės ženklas, iš kurio galima spręsti (ne visada), kokiu amatu vertėsi protėviai. *Lietuvių kalbos žinyne* (2003:316–321) pateikiama tikrinių daiktavardžių klasifikacija sudaryta iš keturių pagrindinių grupių:

a) asmenų, gyvūnų ir gamtos daiktų vardai;
b) astronominių ir geografinių objektų pavadinimai;
c) įstaigų, įmonių ir organizacijų pavadinimai;
d) kiti pavadinimai.

Palyginus E. Jakaitienės (2010) ir *Lietuvių kalbos žinyno* (2003) klasifikacijas, pastebimas tikrinių daiktavardžių skirstymas pagal jų būseną (gyvi ar negyvi). Negyvųjų tikrinių daiktavardžių grupei priskiriamų tikrinių daiktavardžių yra daugiau, tačiau gyvųjų tikrinių daiktavardžių grupė abejose klasifikacijose pateikiama kaip pirmoji, todėl galima teigti, kad gyvų objektų vardai suvokiami kaip svarbesni.

K. J. Soltész (1967: 280–285) pateikiama tikrinių vardų klasifikacija sudaryta pagal tikrinių vardų reikšmę. Mokslininkė išskiria tris pagrindines grupes:

a) simboliniai vardai (A grupė) kaip *János, Duna* ir pan. Šie vardai neturi jokios reikšmės, ne taip kaip įprasti. Jie taip pat nėra aprašomieji, konotaciniai ar motyvuoti.
b) žodžių vardai (B grupė) kaip *Mont Blanc* (išvertus būtų baltasis kalnas), *Kreml* (Kremlius) ir pan. Šie vardai motyvuoti, konotaciniai ir dažniausiai aprašomieji.
c) vardai kaip simbolinių vardų ir bendrinių žodžių grupių elementai (AB grupė). Minėtieji elementai gali būti būdvardžiai, priesagos, pvz.: *Újpest* (išvertus naujas kenkėjas), *Erzsébet-híd* (išvertus Elžbietos tiltas).

Pateiktoje klasifikacijoje išskiriamos dvi pagrindinės tikrinių daiktavardžių grupės – viena jų neturi semantinės reikšmės, o kita – atvirkščiai, semantiškai motyvuota, turinti konotacinę reikšmę. Trečioji grupė yra dviejų prieš tai buvusiųjų grupių junginys. Grupei priskiriami tikriniai daiktavardžiai, sudaryti iš tikrinio ir bendrinio daiktavardžio. K. J. Soltész (1967) klasifikacijoje neatsispindi įprastinis tikrinių daiktavardžių skirstymas pagal gyvų ir negyvų būtybių pavadinimus, joje dėmesys kreipiamas labiau į vardo darybą, sandarą.

P. Newmarkas (1988) taip pat išskiria tris pagrindines tikrinių daiktavardžių grupes:

a) žmonių vardai (vardai ir pavardės);
b) objektų vardai (firmų, prekių ir patentuoti ženklai);
c) geografiniai terminai.

P. Newmarko (1988) klasifikacijoje išskiriamos trys tikrinių vardų grupės, kuriose, priešingai nei K. J. Soltész (1967) klasifikacijoje, atsispindi gyvų ir negyvų būtybių pogrupiai. P. Newmarkas (1988), kaip ir E. Jakaitienė (2010), dėmesį skiria ne į tikrinio vardo darybą ir sandarą, kaip K. J. Soltész (1967), tačiau į patį vardą, pavadinamą objektą, jo būseną. P. Newmarkas (1988) mini pagrindinius vardus smulkiai nedetalizuodamas.

Palyginus Lietuvos ir užsienio mokslininkų pateiktas tikrinio daiktavardžio klasifikacijas, išryškėja jų skirtybės. E. Jakaitienės (2010) klasifikacijoje pateikiama išsami informacija apie kiekvieną pogrupį. Tuo tarpu P. Newmarkas (1988), kaip ir K. J. Soltész (1967), išskiria tris pagrindines tikrinių daiktavardžių grupes. K. J. Soltész (1967) skirstydama tikrinius daiktavardžius dėmesį kreipia į tikrinių vardų sandarą bei darybą, tuo tarpu P. Newmarkas (1988) pateikia pagrindines tikrinių daiktavardžių grupes, atsižvelgdamas į tikrinių vardų būseną. Dėl informatyvumo bei išsamumo šiame darbe remiamasi E. Jakaitienės (2010) pateikta tikrinių daiktavardžių klasifikacija.

1.3.Tikrinio daiktavardžio santykis su funkciniais stiliais

Visi tekstai priklauso vienam iš funkcinių stilių, tai reiškia, jog kiekvieno jų atliekama funkcija yra skirtinga ir jie skirti būtent tam tikrai auditorijai. Nors iš pirmo žvilgsnio atrodo, jog tikrinis daiktavardis neturi jokios sąsajos su funkciniais stiliais, tai nėra visiška tiesa. Tekste vartojami tikriniai

daiktavardžiai gali padėti nustatyti jo funkcinį stilių. Šiame poskyryje nagrinėjami mokslinės ir meninės literatūros stiliai bei tikrinio daiktavardžio vaidmuo, atliekamas šių stilių tekstuose.

Mokslo pagrindą, kaip teigia K. Župerka (1997:80), sudaro „kritiškai patikrinta ir susisteminta žmonijos patirtis“. Tai reiškia, kad moksliniame stiliuje pateikiama informacija yra tiksli, detali, paremta įvairių tyrimų duomenimis ir pan. K. Župerka (1997) išskiria tris mokslinio stiliaus postilius:

a) teorinis arba specialusis;
b) mokomasis;
c) mokslo populiarinamasis.

Teorinis postilis skirtas perteikti naujausią mokslinę informaciją, tyrimų rezultatus, atradimus, supažindinti skaitytoją su teoriniais aspektais. Šio tipo tekstai skirti kvalifikuotam specialistui, gebančiam apdoroti ir pritaikyti gautą informaciją. Visai kita situacija susiklosto mokomojo postilio tekstuose, kurių tikslas – išmokyti tam tikrų mokslo pagrindų. Tokiu atveju adresantas yra daugiau patyręs, turi daugiau žinių, todėl pateikiama informacija turi būti gerai suprantama (Barzdžiukienė, 2003). Mokslo populiarinamasis postilis, kaip ir kiti postiliai, turi pagrindinę funkciją – perteikti dalykinę informaciją, tačiau pateikiama informacija turi būti patraukli – „apvelkama vaizdo ir emocijos drabužiu“ (Župerka, 1997:83). Mokslo populiarinamasis postilis šiek tiek skiriasi nuo prieš tai minėtųjų, nes siekiama paveikti skaitytoją, sudominti, o tai labiau būdinga grožinės literatūros bei publicistikos tekstams.

Tuo tarpu L. D. Barzdžiukienė (2003:48) teigia, jog „apibendrinant mokslinio stiliaus raišką plačiąja prasme, tikslus ir realių tekstų funkcionavimą mokslinės kalbos sferoje, pagrįstai galima skirti keturis pagrindinius mokslo stiliaus postilius – teorinį (specialųjį), mokslo populiarinamąjį, mokomąjį ir metodinį“. Matyti, jog pateiktos postilių klasifikacijos yra labai panašios, tačiau mokslinėje literatūroje pastebimas skirtumas. Štai mokslininkas K. Župerka (1997) išskiria tris postilius, tarp kurių nėra metodinio. Metodinio pobūdžio tekstus L. D. Barzdžiukienė (2003:49) apibūdina kaip tuos, kuriuose „pateikiamos konkrečios rekomendacijos, nurodoma efektyvi gamybos technologija, naujas mokymo metodas, o mokslinė informacija perteikiama paprastesne forma“. Tokiu atveju galima teigti, kad tiek adresantas tiek adresatas yra kvalifikuoti specialistai, gerai išmanantys savo darbo sritį.

Pagrindinės stilistinės mokslinio stiliaus ypatybės, kaip teigia K. Župerka (1997), yra: apibendrinimas, dalykinis tikslumas, glaustumas, dėstymo logiškumas, objektyvumas, išsamumas, aiškumas. Minėtosios mokslinio stiliaus ypatybės apibrėžia ne tik tam tikrų žodžių, bet ir tikrinių daiktavardžių vartoseną tokio tipo tekstuose. Jei visa moksliniame stiliuje pateikiama informacija yra tiksli, logiška, objektyvi, tai pateikiami tikriniai daiktavardžiai tampa lyg papildomais, tekste pateikiamais faktais, kurie nėra išgalvoti ar sukurti, tikintis paveikti skaitytojus. Dėl šios priežasties moksliniuose darbuose vartojami tikriniai daiktavardžiai yra realūs, egzistuojantys tikrame gyvenime, todėl turi būti perteikti atsakingai ir laikantis nurodytų taisyklių bei normų. Autorius jų nepasitelkia

siekdamas paveikti skaitytojus ar kolegas, jis siekia tik logiškai, glaustai, dalykiškai perteikti informaciją.

K. Župerkos (1997) teigimu, meninis stilius priklauso ne tik bendrinės kalbos stilių, bet ir meno sistemoms. Dažniausiai šis stilius naudojamas grožinės literatūros kūriniams kurti. Grožinėje literatūroje kalba atlieka savo pagrindinę funkciją – estetinę, tačiau egzistuoja ir kitos funkcijos. Šioms mintims pritaria ir L. D. Barzdžiukienė (2003:70), teigdama: „šio stiliaus apraiškų esama ir kitose kalbos sferose: publicistikoje, retorikoje, buitinėje kalboje, mokslo darbuose. Menas – aukščiausia žmogaus veiklos rūšis ir grožinėje literatūroje atlieka estetinę funkciją (eina kartu su komunikatyviąja, ekspresyviąja, apeliatyviąja). Pasireiškia ypatinga stilistinė ypatybė – individualumas; kita ypatybė – vaizdingumas (meniškumas, palyginimas [...]) “. Meninio stiliaus tikslas yra sukurti gražų estetinį vaizdą, pasitelkus visus kūrėjo turimus resursus – vaizduotę, iškalbą, individualų stilių, rašymo manierą. Kūrėjo pasitelkiama vaizduotė padeda sukurti naują būtį, kasdienybę, herojus. Kadangi grožiniame kūrinyje egzistuojantis pasaulis yra išgalvotas, daugelis autoriaus pateiktų įvykių, vietų, vardų gali turėti ir dažnai turi simbolinę reikšmę, todėl vertėjai ir susiduria su įvairiomis problemomis. Viena pagrindinių problemų – kūrinyje esantys tikriniai daiktavardžiai. Anksčiau aptartos tikrinių daiktavardžių rašybos taisyklės bei normos (žr. 2 skyrių) nurodo vieną pagrindinį būdą – adaptaciją, jei kalbama apie vaikų ar jaunimo literatūros kūrinius. Vertėjai, stengdamiesi neprarasti originaliame varde slypinčios reikšmės, tikrinius vardus lietuvina. Ši strategija naudojama ne tik vaikų ar jaunimo, bet ir suaugusiųjų kūriniuose. Nors vertėjai naudoja abi technikas (adaptacija (vardas perteikiamas pagal tarimą) ir lietuvinimas (vardas perteikiamas ne pagal tarimą, o prasmę)), galutinai nėra nuspręsta, kuris variantas priimtinesnis. L. Venutis (1995) teigia, kad egzistuoja dvi priešingos tendencijos – domestikacija ir forenizacija. Domestikacija – vardus, kultūrinį kontekstą maksimaliai priartinti prie vertimo kalbos. Forenizacija – siekis juos palikti neverstus. Tokiu atveju vertėjai pakliūna tarsi į užburtą ratą – jei bando domestikuoti tikrinius daiktavardžius, iškreipia originalaus kūrinio stilių, jei forenizuoja – praranda tikriniuose daiktavardžiuose slypinčias semantines reikšmes (V. Končius, 2010). Tikriniai daiktavardžiai tiek verstuose, tiek originaliuose kūriniuose atlieka svarbų vaidmenį, o nukrypimas į bet kurį iš prieš tai minėtų kraštutinumų gali turėti rimtų pasekmių.

Tikrinis daiktavardis svarbus tiek mokslinio, tiek meninio stiliaus tekstuose, tačiau jo atliekama funkcija skiriasi. Moksliniuose darbuose tikrinis daiktavardis nurodo realius asmenis, vietas, pavadinimus, o meniniuose kūriniuose – supažindina su herojumi, atskleidžia būdingas charakterio savybes. Vertėjui derėtų neperžengti ribos tarp domestikacijos bei forenizacijos ir vadovautis tikrinių daiktavardžių rašybos taisyklėmis bei normomis.

2. TIKRINIS DAIKTAVARDIS IR LIETUVINIMAS

XXI a. galima įvardinti kaip itin greitai besikeičiančią terpę, kurioje informacija plinta „žaibo greičiu“ ir įvairiausiomis pasaulio kalbomis. Šiais laikais labiau nei bet kada populiarėja vertėjo profesija, žmogaus, sutinkančio būti tarpininku tarp skirtingų kultūrų, gyvenimo būdų bei tradicijų. Dabartiniai vertėjai susiduria su įvairiais sunkumais, tačiau vienas svarbiausių – tikrinių daiktavardžių vertimas įvairaus pobūdžio tekstuose. Lietuvoje savų ir svetimų tikrinių daiktavardžių rašymo taisykles nustato *Valstybinė lietuvių kalbos komisija* (*VLKK*), tačiau jos nutarimai neaprėpia daug rimtesnės srities – svetimų tikrinių daiktavardžių rašybos oficialiuose asmens dokumentuose. Nors Lietuvos Seime svetimų tikrinių daiktavardžių rašybos klausimas iškeliamas kone kasmet, galutinis ir nenuginčijamas sprendimas lieka nepriimtas. Šiame skyriuje apžvelgiamos svetimų tikrinių daiktavardžių rašybos taisyklės ir normos, nustatytos *VLKK*, Lietuvos ir Europos Sąjungos (ES) standartuose.

2.1. Tikrinio daiktavardžio rašybos ypatumai pagal *VLKK,* Lietuvos ir ES standartus

Kiekvienas kalbos reiškinys turi ne tik savo apibrėžimą, nusakantį jo reikšmę visoje kalbos sistemoje, tačiau ir tam tikras rašybos taisykles, normas. Šios normos yra vienas iš elementų, sudarančių bendrą vaizdą apie tiriamą objektą, todėl šiame poskyryje aptariamos tikrinio daiktavardžio rašybos taisyklės, normos bei standartai.

VLKK rūpinasi lietuvių kalbos gerove, kurdama, atnaujindama ar priimdama įvairius nutarimus, susijusius su kalba. Komisija savo nutarime Nr. 60 *Dėl lietuvių kalbos rašybos ir skyrybos (Valstybės žinios,* 1997) nurodo tam tikras tikrinių daiktavardžių taisykles, kurias galima suskirstyti į tris grupes:

a) tikrinių daiktavardžių rašyba skirtinguose funkciniuose stiliuose;
b) tradicinės tikrinių daiktavardžių formos, ekvivalentai;
c) autentiška tikrinio daiktavardžio rašyba.

Tikrinių daiktavardžių rašyba kinta priklausomai nuo funkcinio stiliaus. *VLKK (Valstybės žinios,* 1997) nutarimu, grožiniuose kūriniuose, populiariuosiuose leidiniuose, skirtuose vaikams bei jaunimui, tikriniai daiktavardžiai adaptuojami (pateikiami pagal tarimą), pvz.: *Harry (Haris), Ann (Ana), John (Džonas)*. Tuo tarpu mokslininkėje literatūroje, reklaminiuose ir informaciniuose leidiniuose, pateikiamos autentiškos svetimų asmenvardžių formos (AF) (*John Smith, William Bing, Vera Vang*), o labiau paplitę vietovardžiai adaptuojami (*Latvija, Rusija, Kroatija, Briuselis*). Kyla klausimas, kokiais kriterijais remiantis spręsti ar vietovardis paplitęs ar ne, tačiau vienareikšmiško atsakymo nėra. Kilus abejonėms vietovardį galima patikrinti *VLKK* sukurtame internetiniame tinklalapyje *Pasaulio vardai*, kur pateikiamos autentiškos bei sulietuvintos įvairių šalių toponimų formos.

Adaptuotos ir autentiškos asmenvardžių formos (AF) gali būti pateikiamos pagrečiui. *VLKK* susidūrus su tikriniais daiktavardžiais siūlo atsižvelgti į tikslinę auditoriją, jos amžių, išsilavinimą bei poreikius, tad siekiant priimti tinkamą sprendimą, visų pirma reikėtų atkreipti dėmesį į minėtus svetimų tikrinių daiktavardžių rašybos būdus:

a) tikrinis daiktavardis rašomas adaptuota forma (t. y. perteikiamas pagal tarimą);
b) tikrinis daiktavardis rašomas autentiška forma (originalus vardas sugramatinamas, prie kurio pridedama arba nepridedama galūnė).

Literatūros kūriniuose egzistuoja ir trečias būdas – tikrinių daiktavardžių lietuvinimas. *VLKK* nutarime toks būdas nenumatytas, nors daugelyje literatūros kūrinių pagrindinių veikėjų vardai, pavardės ar pravardės turi simbolinę reikšmę, teikia apie veikėją papildomos informacijos, ir visai nesvarbu ar kūrinys skirtas jaunimui ar suaugusiesiems. Tuo atveju, kai pasirenkama tikrinius daiktavardžius adaptuoti literatūros kūrinyje, automatiškai atsisakoma ir juose užkoduotos informacijos, kuri galėtų būti naudinga siekiant geriau suprasti kūrinio idėją, terpę, veikėjų jausmus bei poelgius. Žinoma, jeigu kūrinį skaitantis asmuo išmano ne tik savo, bet ir kitos kalbos ypatumus, yra tikimybė suprasti tikrinio daiktavardžio reikšmę ir iš adaptuoto varianto. Be to, adaptacijos procesą gali apsunkinti sakytinė tikrinio daiktavardžio forma, pristatoma naudojant garsus (Grigas, Maskeliūnas, 2014). Tokiu atveju vertėjui sunku nuspręsti, kaip taisyklingai ištarti vardą, pvz., vardas *Gema* gali būti tariamas *Gema* arba *Džema*. Skirtingai ištarus tą patį vardą, atrodo, jog kalbama apie du skirtingus asmenis, todėl adaptacijos atveju atsiranda tikimybė iškraipyti originalų tikrinį daiktavardį.

Mokslinėje literatūroje, spaudoje, informaciniuose leidiniuose naudojamas kitas tikrinių daiktavardžių pritaikymo būdas. Minėtose terpėse tikriniai daiktavardžiai rašomi autentiška forma pridedant galūnes (jei to reikia), kitaip tariant, gramatinami, pvz.: *Max Millan (Maxas Millanas), Gregor Fisher (Gregoras Fisheris), William Track (Williamas Trackas)* arba adaptuota, bet skliausteliuose pateikiama ir autentiška forma, pvz.: *Maksas Milanas (Max Millan), Gregoras Fišeris (Gregor Fisher), Viljamas Trekas (William Track)*. Kadangi mokslinė literatūra nėra viena iš kūrybos sričių, šioje terpėje minimi vardai neturi jokios perkeltinės reikšmės, nėra semantiškai motyvuoti. Literatūroje minimi realūs asmenys, kurie dirbo vienoje ar kitoje mokslo srityje, todėl jų vardus pateikti taip, kad būtų galima identifikuoti autentišką formą, yra būtina. Šiuo atveju, žmogaus vardas ir pavardė nusako jo tapatybę, šaknis, todėl lietuvinimas būtų netoleruotinas. Nelotyniško pagrindo rašmenis naudojančių kalbų tikriniai vardai transkribuojami atsižvelgiant į jų tarimą ir lietuvių kalboje vyraujančias tradicijas (Ambrazas, 2008).

VLKK (*Valstybės žinios*, 1997) nurodo visų šalių asmenvardžius ir vietovardžius rašyti pagal bendruosius principus, išlaikyti tradicinę formą, t. y. naudoti tradicinį ekvivalentą. Tekste radus vardą *Carolus Magnus*, reikia pateikti vardo tradicinį ekvivalentą, todėl lietuviškai šis asmuo bus pavadintas

Karoliu Didžiuoju, bet ne *Carolusu Magnusu* (autentiška sugramatinta vardo forma) arba *Karolusu Magnusu* (adaptuota forma). Ta pati taisyklė taikoma ir vietą nusakantiems vardams, tačiau šiuo atveju kalbama apie realius asmenis arba egzistuojančias vietas, kurių rašyba yra nusistovėjusi. Sunkumų kyla literatūros kūriniuose, kur dauguma asmenvardžių yra sukurti autoriaus arba egzistuoja realybėje ir yra suvokiami kaip tradiciniai. Tuomet tenka išsiaiškinti tradicinio asmenvardžio reikšmę ir nuspręsti, ar tradicinis ekvivalentas tinka kūrinio kontekstui.

Galūnės prie asmenvardžių ir vietovardžių, rašomų autentiška forma, pridedamos panašiai kaip prie adaptuotų vardų. Jei vardas pavartotas nerišliame tekste (bibliografijoje ir pan.), galūnės pridėti nereikia (*Valstybės žinios*, 1997). Lietuviškos galūnės dedamos prie tų autentiškų vyriškosios giminės asmenvardžių formų, kurios baigiasi priebalsiu, nelietuviškam asmenvardžiui baigiantis netariama balse e arba netariama priebalse, prieš pridedamas galūnes rašomas apostrofas. Jei balsė e tariama, ji virsta raide ė, kaip *Goethė*, *Alicantė* (Baltrušaitienė, 2009). Pastaroji taisyklė dažniausiai taikoma vokiškos kilmės tikriniams vardams.

VLKK nutarimuose dėmesys sutelkiamas į įvairias tikrinių daiktavardžių sritis, tačiau siekiant susipažinti su moksliniame stiliuje vyraujančiomis normomis, būtina aptarti Lietuvos LST ISO 690 ir LST ISO 690–2 pateikiamas taisykles. Standartuose apibūdinami elektroninių dokumentų bibliografinių nuorodų elementai, nustatoma nuorodos elementų išdėstymo tvarka bei nuostatos, kaip perrašyti ir pateikti informaciją, gautą iš elektroninio dokumento. Pirmiausia būtina apžvelgti tikrinių daiktavardžių rašybą apibūdinant bibliografinio aprašo elementus. O. Janonis (2005:11) nurodo, jog „ po pavardės prieš vardą ar inicialą dedamas kablelis. Po kiekvieno asmenvardžio dedamas kabliataškis. Pavyzdžiai: *MARCINKEVIČIUS, Justinas; SAMĖNAS, Alvydas; ir KALUŠKEVIČIUS, Benjaminas*“. Šiuo atveju, kai asmenvardžiai rašomi be konteksto, vartojamas vardininko linksnis. Taip pat pavardė rašoma didžiosiomis raidėmis, o po jos rašomas visas vardas, ne pirmoji vardo raidė. Kai tekste norima nurodyti antrinę atsakomybę, rašomi arba asmenvardžių inicialai arba visas vardas ir pavardė, pvz.: „ *iš lenkų k. vertė Jonas Antanavičius.; vertė J.Š. [Jurgis Šaulys]*“ (Janonis, 2005:15). Tik šiuo atveju asmenvardžiai rašomi įprastai, tik pirmosios vardų raidės išlieka didžiosios. Išleidimo duomenys, kaip teigia O. Janonis (2005:16) yra „vieta, kurioje dokumentas buvo paskelbtas, rašoma originalo kalba kaip šaltinyje. Pavyzdžiui: *Cambridge; London; New York; Vilnius*“. Šiame kontekste vietovardžiai išlaiko autentišką formą, nors *VLKK* nutarime teigiama, jog vietovardžiai, rašomi pagal minėtus bendruosius principus, išlaiko tradicinę formą, kitaip tariant, nurodomas tradicinis ekvivalentas, t. y. *New York* turėtų skambėti kaip *Niujorkas*, *London*, kaip *Londonas*. Negalima atmesti galimybės, jog tikriniai daiktavardžiai autentišką formą išlaiko dėl šioje vietoje neegzistuojančio konteksto arba kitaip tariant, neegzistuojančio rišlaus teksto. Leidėjas rašomas taip: *T. Nelson; Edinburgh; R. Paknio leidykla*. Verta atkreipti dėmesį, jog čia pavardės susikeičia vietomis su vardais – prieš pavardę rašoma pirmoji vardo raidė. Pirmajame pavyzdyje tikrinis daiktavardis išlaiko vardininko linksnį, tačiau

antrajame variante vardininką keičia kilmininkas, kadangi lietuviškas žodis leidykla reikalauja tokio linksnio, nors kontekstas ir neegzistuoja.

ES išleistame vadove (*Europos Sąjungos institucijų vertimo į lietuvių kalbą vadovas*) tikriniai daiktavardžiai suskirstyti į smulkesnes grupes, kurios buvo aptartos anksčiau (žr. 1.2. poskyrį). Asmenvardžių rašyba tokia pati kaip ir numatyta *VLKK* (žr. 2.1. poskyrį), tačiau dėmesys atkreipiamas į kilmę rodančius žodžius, jungtukus ir artikelius, kurie į jokią kalbą neverčiami, pvz.: *Charles de Gaulle (Šarlis de Golis)*; *Karel De Gucht (Karelas De Guchtas)* ir pan. (*Europos Sąjungos institucijų vertimo į lietuvių kalbą vadovas,* 2014:40), ta pati taisyklė galioja ir tarnybiniams žodžiams, įsiterpiantiems į vietovardį, pvz.: *Trinidad and Tobago (Trinidadas ir Tobagas); Frankfurt am Main (Frankfurtas prie Maino)* (*Europos Sąjungos institucijų vertimo į lietuvių kalbą vadovas,* 2014:40). Daugiau dėmesio skiriama vietovardžiams, kurių skiltyje išskiriami šeši vietovardžių rašybos atvejai. Minimi vietovardžių darybos žodžiai, kaip rūkas, kalnas, takas, kelias ir t. t. rašomi mažąja raide, tačiau jų rašyba dar priklauso ir nuo to, ar tikriniai daiktavardžiai rašomi minint neoficialius (*Lietuvos valstybė, Liuksemburgo valstybė*) ar oficialius valstybių pavadinimus (*Lesoto Karalystė, Omano Sultonatas*), jei nomenklatūriniai žodžiai vartojami netiesiogine prasme, tuomet juos reikėtų rašyti didžiąja raide, pvz.: *Kazlų Rūda, Kujavijos Pamario vaivadija, Gerosios Vilties Kyšulys* (*Europos Sąjungos institucijų vertimo į lietuvių kalbą vadovas,* 2014:43). Objektų pavadinimai taip pat rašomi didžiąja raide, tačiau jei kalbama apie simbolinį objekto pavadinimą, jį būtina išskirti kabutėmis, pvz.: viešbutis *„Astoria“, dangoraižis „Empire State Building“* ir t. t. (*Europos Sąjungos institucijų vertimo į lietuvių kalbą vadovas,* 2014:45). Kabutės skaitytojui yra lyg ženklas, rodantis simbolinę, perkeltinę tikrinio daiktavardžio reikšmę.

ES vadove taip pat daug dėmesio skiriama ir institucijų, įmonių bei organizacijų pavadinimams. Nurodomos trys grupės: svarbiausi tarptautinių organizacijų pavadinimai, kitų įmonių bei institucijų pavadinimai bei simboliniai pavadinimai. Pirmojoje grupėje visi organizacijos pavadinimą sudarantys žodžiai rašomi didžiąja raide, pvz.: *Jungtinės Tautos, Europos Vadovų Taryba, Europos Komisija* ir pan. Tačiau, jei kalbama apie bendrijas, tik pirmasis žodis rašomas iš didžiosios raidės, pvz.: *Europos bendrija, Europos anglių ir plieno bendrija, Europos atominės energijos bendrija.* Simbolinių pavadinimų skiltyje išskiriami nusikalstamų grupuočių pavadinimai, juos patariama vartoti autentiška forma, pvz.: *organizuotos nusikalstamos grupės, tokios kaip Sicilijos „Cosa nostra“, Neapolio „Camorra“ ar Kalabrijos „’Ndrangheta“, Italijos ekonomiką seniai laiko savo gniaužtuose…*(*Europos Sąjungos institucijų vertimo į lietuvių kalbą vadovas,* 2014:47). Pateiktame pavyzdyje atsispindi vienas sunkumų, su kuriuo susiduria vertėjai – fonetinė tikrinio daiktavardžio forma. Vertėjas, netinkamai ištaręs vardą, gali pateikti adaptuotą jo variantą, neatitinkantį originalios vardo formos. Tokiu atveju būtų iškreipiama informacija. Jei simbolinis pavadinimas pavartotas be nomenklatūrinio žodžio arba pieš jį, pavadinimas turėtų įgyti reikiamo linksnio galūnę, pvz.:

„Skalvijos“ kino teatras, dirbti „Skalvijoje“. Kadangi ES vadovas labiau orientuotas į teisinių tekstų vertimą, jame daugiausiai dėmesio skiriama vietovardžiams bei įvairių institucijų bei organizacijų pavadinimams, pateikiama nemažai išskirtinių atvejų, kuriuos verta atsiminti.

VLKK pateiktos tikrinio daiktavardžio rašybos taisyklės pagrįstos, tačiau užmirštamas lietuvinimo principas, ypač populiarus dabartinės literatūros kūriniuose, nors komisijos nutarime ir siūloma tikrinius daiktavardžius adaptuoti arba pateikti autentiškas vardų formas. Nors *VLKK* nutarime siūloma tikrinius daiktavardžius adaptuoti tik jaunimui skirtoje grožinėje literatūroje, užmirštami ir suaugusiesiems skirti kūriniai, kuriuose veikėjų vardai dažnai turi gilesnę reikšmę. Lietuvos standartuose pateiktos tikrinių daiktavardžių rašybos taisyklės šiek tiek skiriasi nuo *VLKK* pateiktųjų – vietovardžiai išlaiko autentiškas formas, nors egzistuoja ir visuotinai priimtos tradicinės. ES vadove tikriniai daiktavardžiai pateikiami pagal nusistovėjusias tradicines formas. Lietuvos standartuose pastebima tendencija tikrinį daiktavardį pateikti vardininko linksniu, kai nėra jokio rišlaus konteksto, tačiau esama išimčių – jei lietuviškas žodis reikalauja pakeisti tikrinio daiktavardžio linksnį, tą ir derėtų padaryti.

2.2. Tikrinio daiktavardžio vertimo strategijos

Tikrinių daiktavardžių vertimas ir adaptavimas iš originalo kalbos į vertimo kalbą gali būti įvardijamas kaip vienas sudėtingiausių procesų. Tikrinių daiktavardžių perteikimas priklauso nuo vertimo kalboje egzistuojančių taisyklių bei normų, tačiau taisyklėse neaprašomi visi atvejai, ypač kai kalbama apie literatūroje sutinkamų veikėjų vardus, pavardes, pravardes ir t. t. Šis poskyris skirtas apžvelgti tikrinių daiktavardžių vertimo strategijas, jų trūkumus bei privalus.

Tikrinių daiktavardžių perteikimas priklauso nuo tikslinės auditorijos bei teksto žanro, kuriame tikriniai daiktavardžiai yra pateikiami. Vardas yra lyg žmogaus vizitinė kortelė, jo identitetas, todėl mokslinėje literatūroje tikriniai daiktavardžiai yra pateikiami kuo tiksliau. Tikriniai daiktavardžiai literatūros kūriniuose (taip pat audiovizualiniuose kūriniuose: filmai, serialai ir t. t.) dažniausiai yra autoriaus pasitelkiamas elementas, skirtas perteikti veikėjo charakterį, gyvenimo būdą ar savybes. Kai kurie vardai gali neturėti papildomų reikšmių. Jei tikrinis daiktavardis originalo kalboje turi užkoduotą semantinę reikšmę, ją reikėtų perteikti. *VLKK* nurodo vardus adaptuoti tik vaikams skirtuose grožinės literatūros kūriniuose. Nutarimuose neminimi suaugusiesiems skirti grožinės literatūros kūriniai ir tikrinių daiktavardžių perteikimas juose, tačiau perteikimo normos paaiškėja iš konteksto. *VLKK* siūlo atsižvelgti į tikslinę auditoriją, todėl jei tikslinė auditorija suaugę žmonės, natūralu, kad tekste turėtų būti naudojamos autentiškos sugramatintos vardų formos, tačiau šiuo atveju tikriniai vardai pateikiami grožinės literatūros kūrinyje, realiai neegzistuojančioje erdvėje, nurodo išgalvotus herojus, asmenis. Dėl šios priežasties pateikti tikslias autentiškas tikrinių vardų formas nėra būtina. Versdami grožinės literatūros kūrinius vertėjai tikrinius daiktavardžius dažniausiai adaptuoja bei lietuvina.

Prieš tai minėtoje K. J. Soltész (1967) klasifikacijoje (žr. 1.2. poskyrį) tikriniai daiktavardžiai skirstomi į tris grupes. Atsižvelgdama į kiekvieną grupę, tyrėja siūlo galimus vertimo variantus. Pirmosios grupės (A grupė) tikrinius daiktavardžius siūloma pakeisti vertimo kalboje egzistuojančiu vardo atitikmeniu arba paprasčiausiai palikti tokius pat kaip originalo tekste. Antrosios (B grupė) ir trečiosios (AB grupė) grupių vardai gali būti išversti visiškai arba dalinai. Vertimo metu būtina atsižvelgti į tai, ką tikrinis vardas nurodo – asmenį, objektą, vietą ir pan. Nors tyrėja pateikia vertimo strategijas, jos nuomone, tikrinis daiktavardis yra per daug sudėtingas fenomenas, kuriam būtų galima nustatyti griežtas vertimo strategijas, nes egzistuoja išimčių.

Kitas tyrėjas, P. Newmarkas (1988), išskiria tris tikrinių daiktavardžių grupes (žr. 1.2. poskyrį) ir pagal jas siūlo tam tikrus vertimo variantus. Kalbėdamas apie asmenvardžius, P. Newmarkas (1988) siūlo šiuos vardus perkelti, kad būtų išsaugotas nacionalinis identitetas. Ši procedūra atliekama tik tada, kai pateikti vardai tekste neturi jokios konotacinės reikšmės. Dėl tikrinių daiktavardžių pritaikymo literatūroje nėra jokio aiškaus sprendimo, tačiau jie dažniausiai verčiami. Antrajai grupei priklausantys tikriniai daiktavardžiai perkeliami į verčiamą tekstą. Jeigu verčiami vaistų pavadinimai, privaloma pasiteirauti farmacininkų, ar tikslinės auditorijos šalyje tas pats vaistas dar nėra registruotas. Jei registruotas, pateikti bendrinį jo pavadinimą. Trečiajai grupei priklausančių tikrinių daiktavardžių vertimas reikalauja atidumo – būtina atsakingai tikrinti oficialius pavadinimus ir nepamiršti, jog tokie nomenklatūriniai žodžiai kaip upė, kalnas, miestas, gatvė gali būti verčiami.

L. Fernandesas (2006:44-47) pateikia net penkis tikrinių daiktavardžių vertimo būdus grožinės literatūros terpėje:

a) tikslus vardų kopijavimas nekeičiant jų originalios rašybos (*Harry, William*);
b) vardų transkripcija, randamas artimiausias fonetinis atitikmuo vertimo kalboje (*Vernon Dursley – Vernonas Durslis*);
c) vardų pakeitimas įprastais vertimo kalboje egzistuojančiais jų ekvivalentais (*Moaning Myrtle – Vaitoklė Mirta*);
d) aiškią semantiką turinčių vardų bei autorės sukurtų pavadinimų pakeitimas tiesioginiais semantiniais atitikmenimis vertimo kalboje (*Oliver Wood – Oliveris Medis*);
e) laisvas aiškios semantikos neturinčių vardų atkūrimas vertimo kalboje pagal panašius sąskambius (*Draco Malfoy – Drakas Smirdžius*).

L. Fernandeso (2006) pateikti vertimo būdai gali būti pritaikomi net penkiose vertimo situacijose, tačiau visos situacijos yra skirtingos, todėl vertėjui neaišku, kaip apsispręsti, kurį būdą pasirinkti. Kūrinyje turėtų būti išlaikomas vienovės principas, todėl derėtų pasirinkti vieną vertimo būdą ir jį taikyti visame kūrinyje, tačiau tai padaryti nėra paprasta, nes ne visi vardai turi semantinę reikšmę (jei renkamasi atkurti vardus pagal jų semantiką), o palikus originalų vardą skaitytojas į vardą žvelgs kaip į svetimą, neturintį jokios reikšmės. Anot A. Yamazaki (2002) literatūros kūrinyje tikriniai

vardai yra lyg kitos kultūros pavyzdys, todėl vertime pateikti tikrinių vardų atitikmenis ar juos kitaip keisti yra netinkama. Lenkų vertėjas, A. Polkowskis, siūlo savitą tikrinių vardų perteikimo būdą – tekste visus vardus palikti originalo kalba, o knygos gale pateikti tikrinių vardų žodynėlį su visais vardų paaiškinimais (Standowicz, 2009). Sprendimas skamba neįprastai, tačiau tai rodo vertėjų suinteresuotumą atrasti priimtiniausią tikrinių daiktavardžių perteikimo būdą grožinės literatūros kūriniuose.

Pateiktos klasifikacijos ir vertimo variantai parodė, kad tikrinio daiktavardžio vertimo strategijos pasirinkimas priklauso nuo tikslinės auditorijos. P. Newmarko (1988) siūlomos vertimo strategijos labiau tinka mokslinei literatūrai, taikomos ne meninės srities tekstams ar kūriniams kaip L. Fernandeso (2006) pateiktosios. K. J. (1967) vertimo strategijos iš dalies sutampa su L. Fernandeso (2006) siūlomais būdais tikrinius vardus palikti originalia forma arba ieškoti jų atitikmenų vertimo kalboje. Nors pateiktos strategijos nurodo sudėtingesnius vertimo atvejus, lieka neaišku, kaip išlaikyti vienovę ir neprarasti kūrinio kultūrinio savitumo tikrinių vardų perteikimo procese.

3. TIKRINIŲ DAIKTAVARDŽIŲ PERTEIKIMAS MOKSLINIUOSE DARBUOSE IR GROŽINĖJE LITERATŪROJE

Praktinėje darbo dalyje, pritaikius teorines žinias, tiriami svetimų tikrinių daiktavardžių (antroponimų ir toponimų) rašyba ir perteikimas mokslinio stiliaus darbuose bei svetimų tikrinių vardų (antroponimų, toponimų, zoonimų) lietuvinimas iš anglų kalbos į lietuvių kalbą G. R. R. Martino grožinės literatūros kūrinyje *Sostų žaidimas*. Tikrinių daiktavardžių rašybos bei lietuvinimo tyrimas atliekamas vadovaujantis *VLKK* nurodymais, Lietuvos ir ES standartais, atsižvelgiama į teksto funkcinį stilių. Tyrime naudojami *aprašomasis, gretinamasis* ir *kiekybinis* metodai.

3.1. Tikrinių daiktavardžių tyrimo metodologija

Praktinę darbo dalį sudaro trys poskyriai: *Tikrinių daiktavardžių tyrimo metodologija, Svetimų tikrinių daiktavardžių perteikimas moksliniuose darbuose* ir *Svetimi tikriniai vardai G. R. R. Martino knygoje Sostų žaidimas.* Moksliniuose žurnaluose *Vertimo studijos* bei *Kalbų studijos* analizuojamos kalbos, su jomis susiję reiškiniai, vertimas, todėl šiam tyrimui ir buvo pasirinkti šie žurnalai. Knygos *Sostų žaidimas* pasirinkimą lėmė jos populiarumas visame pasaulyje. Remiantis kūriniu sukurtas serialas *Sostų karai*, populiarumu nenusileidžiantis knygai. Išaugęs skaitytojų susidomėjimas kūriniu paskatino diskusijas apie veikėjų vardų semantiką bei vertimo problemas, todėl darbe stengiamasi aptarti sunkumus, susijusius su vardų perteikimu.

Mokslinio stiliaus tekstuose iš viso rasti 297 tikriniai daiktavardžiai, iš kurių 227 sudaro antroponimai, 70 – toponimai. Visų moksliniuose tekstuose rastų tikrinių daiktavardžių sąrašas pateikiamas 1 ir 2 prieduose. Pirmajame skyriuje tiriami 55 asmenvardžiai bei 20 vietovardžių. Analizuojami pavyzdžiai išrinkti iš lietuvių kalba parašytų mokslinių straipsnių žurnaluose *Vertimo studijos: Mokslo darbai 4 (2011),* bei *Kalbų studijos (2011, Nr. 18),*. Pateiktieji antroponimai, atsižvelgus į jų perteikimą moksliniuose straipsniuose, skirstomi į keturias grupes:

a) rašomus autentiškai, pridedant lietuviškas galūnes (sugramatinami);
b) rašomus autentiškai, nepridedant lietuviškų galūnių;
c) adaptuojamus;
d) transkribuojamus.

Taip pat išskiriamos trys toponimų grupės:

a) rašomus atsižvelgiant į nusistovėjusias tradicines formas;
b) rašomus autentiška forma (AF);
c) transkribuojamus.

Knygoje *Sostų žaidimas* rasti 296 gyvų (antroponimai, zoonimai) ir 91 negyvų (toponimai) objektų vardai. Visų knygoje rastų tikrinių daiktavardžių sąrašas pateikiamas 3 ir 4 prieduose.

Antrajame skyriuje tiriami 93 gyvų ir 25 negyvų objektų vardai. Gyvų objektų vardai, atsižvelgus į L. Fernandeso aptartus tikrinių daiktavardžių perteikimo būdus (žr. 2.2. poskyrį), skirstomi į tris grupes:

a) adaptuojami, randami artimiausi fonetiniai atitikmenys vertimo kalboje;
b) pakeičiami vertimo kalboje egzistuojančiais ekvivalentais;
c) aiškios semantikos vardai pakeičiami tiesioginiais semantiniais atitikmenimis vertimo kalboje;

Tuo tarpu išskiriamos trys toponimų grupės:

a) aiškios semantikos toponimai pakeičiami semantiniais atitikmenimis vertimo kalboje;
b) pakeičiami vertimo kalboje egzistuojančiais ekvivalentais;
c) neaiškios semantikos vardai laisvai atkuriami pagal panašius sąskambius.

Antrajame poskyryje tiriama medžiaga išrinkta iš knygos *Sostų žaidimas*, kuri yra pirmoji G. R. R. Martino epopėjos *Ledo ir ugnies giesmė* dalis, išleista 2012 m. *Alma littera* leidykloje Vilniuje (vertė Rasa Tapinienė). Šiame darbe nagrinėjamas knygos angliškasis ir lietuviškasis variantai. Angliška G. R. R. Martino knyga *Sostų žaidimas* pirmą kartą buvo išleista 1996 metais Amerikoje, tačiau šiame darbe nagrinėjamas 2011 metų *Bantam books* knygos leidimas. Kūrinyje pasakojama apie rašytojo vaizduotėje sukurtą karalystę, valdomą iš pietuose esančio Raudonosios pilies Geležinio sosto. Dėl valdžios, įtakos, turto, garbės ir meilės čia kovoja visai knygos veikėjai – lordai, damos ir riteriai. Kuriama beveik viduramžiška aplinka: karaliaus Roberto rūmų intrigos, riterių turnyrai, mūšiai ir dvikovos. Kūrinys pasižymi veikėjų bei vietovių gausa, todėl tikrinių daiktavardžių vertimas iš anglų į lietuvių kalbą tampa vienu svarbiausiu vertėjo uždavinių.

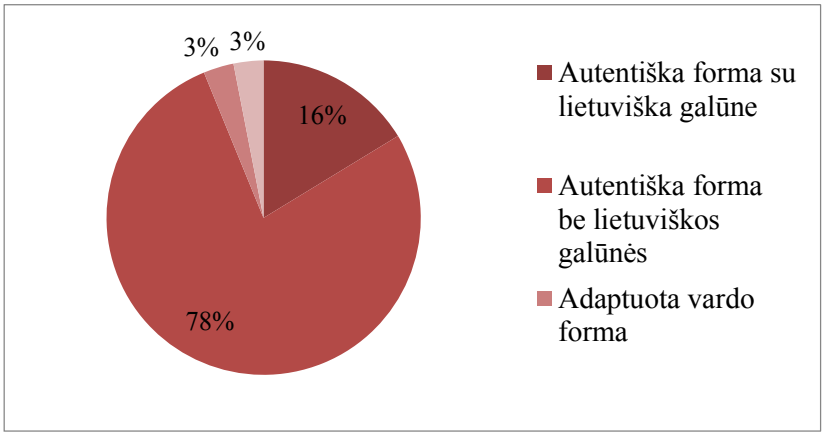
3.2. Svetimų tikrinių daiktavardžių perteikimas moksliniuose darbuose

Mokslinė literatūra – patikimas žinių ir informacijos šaltinis. Informacija yra objektyvi ir tiksli, pateikiama pagal moksliniam stiliui būdingas taisykles, kurios galioja ir svetimiems tikriniams daiktavardžiams, nurodantiems realius asmenis ir jų atliktus darbus, tyrimus. Tokio tipo tekstuose atliekama teorinės medžiagos analizė, kurioje pateikiamos įvairių tyrėjų nuomonės, jų atliktų tyrimų rezultatai. Siekiant tikslumo, nurodomi autorių vardai bei pavardės, kurie pateikiami atsižvelgiant į tikslinę auditoriją – kitus mokslininkus, tyrėjus, akademinę visuomenę. Šiame poskyryje tiriami svetimos kilmės antroponimai, rasti lietuvių kalba parašytuose moksliniuose straipsniuose, jų perteikimas bibliografijos apraše bei esant kontekstui. Siekiama ištirti ar laikomasi vienovės principo ir *VLKK* numatytų bei Lietuvos ir ES standartuose nurodytų normų.

Tiriamuosiuose moksliniuose straipsniuose rasti svetimos kilmės antroponimai:

a) rašomi autentiškai, pridedant lietuviškas galūnes (sugramatinami);
b) rašomi autentiškai, nepridedant lietuviškų galūnių;
c) adaptuojami;
d) transkribuojami.

227 svetimų antroponimų pasiskirstymą tekstuose iliustruoja 1 paveikslas. Matomas dažniausiai naudojamas autentiškas vardų rašybos būdas be lietuviškų galūnių, todėl galima teigti, kad moksliniuose straipsniuose tikriniai vardai dažniausiai pateikiami be konteksto, t. y. skliausteliuose, bibliografijos sąraše ir pan. Lietuvių kalboje tikrinio vardo santykis su kitais žodžiais išreiškiamas linksnių galūnėmis, todėl rišliame tekste daugumai svetimų tikrinių vardų turi būti pridedamos lietuviškos galūnės. Ši tendencija yra antroji pagal dažnumą. Adaptuotos ir transkribuotos svetimų vardų formos, kaip nurodoma paveiksle, naudojamos retai.

1 pav. Antroponimų pasiskirstymas moksliniuose straipsniuose

Autentiška antroponimų rašyba pridedant lietuviškas galūnes (sugramatinimas) nėra plačiai paplitusi moksliniuose darbuose, todėl pastebimi rašybos taisyklių neatitikimai, atsispindintys 1 lentelėje. Lietuviškos galūnės dedamos prie autentiškų tikrinių vardų, tačiau kai kur užmirštama pridėti papildomą galūnę prie vardo ar pavardės, kaip (žr. 1 priedą) *Whitmano* (ne Whitman), *Frederico Chaumė Varela* (ne Chaume), *Roberto Mayoralo* (ne Mayoral), *Thomasas L. Rowė* (ne Rowe).

1 lentelė. Netiksliai sugramatintos autentiškos vardų formos (AF)

AF	Frederic Chaume Varela	Thomas L. Rowe
AF kontekste	Frederico Chaume Varela	Thomasas L. Rowe
AF	Robert Mayoral	Whitman
AF kontekste	Roberto Mayoral	Whitman

Didžiajai daliai autentiškų vardų lietuviškos galūnės pridedamos įprastai, nededant apostrofo, nes vardai baigiasi priebalse kaip: *Roberto Paquino (Robert Paquin)*, *Thomasas Herbstas (Thomas Herbst)*, *Frankas Austermühlas (Frank Austermühl)*, *Patas O'Sullivanas (Pat O'Sullivan)*, *Charlesas Taberis (Charles Taber)* ir pan., tačiau tikriniam daiktavardžiui, kuris baigiasi raide –e arba netariama priebalse, prieš pridedamą galūnę rašomas apostrofas, kaip pvz.: *Eugine'as Nida (Eugine Nida)*, *Thackeray'aus (Thackeray)*, *Galsworthy'o (Galsworthy)* ir *George'o Lakoffo (George Lakoff)*. Sudėtinga nuspręsti, kurie garsai tikriniame daiktavardyje tariami, kurie ne, ypač kai nežinoma

fonetinė vardo forma. Dėl šios priežasties tekstuose pastebimi neatitikimai tarp taisyklių ir jų pritaikymo, kaip šiame pavyzdyje – prie pavardžių *Ashworthas* ir *Wordswortho* pridėtos lietuviškos galūnės, tačiau prieš jas yra netariamos priebalsės –h, po kurių turėtų būti dedamas apostrofas (*Ashworth‘as, Wordsworth‘o*).

Lietuvių kalboje svetimiems vyriškosios giminės vardams įprastai pridedamos galūnės: –as, –ius arba –is, pvz.: *Paulis Kußmaulis (Paul Kußmaul), D. Leutneris (D. Leutner), H. Mandlis (H. Mandl), Davidas Ashworthas (David Ashworth)* ir t.t. (žr. 1 priedą). Moteriškos giminės autentiškoms vardų formoms lietuviškos galūnės nepridedamos ir kontekste, tai atsispindi šiuose pavyzdžiuose: *Vokietijos žydės Else Lasker-Schüler lyrika; Minako O‘Hagan teigia; remiamasi Heike E. Jüngst tyrimo metodika* ir t.t. Pastebimos išimtys, pvz.: *Ninos Lur‘e knyga.* Pateikiamas adaptuotas moteriškas vardas, kurį galima linksniuoti pridedant lietuviškas galūnes, tačiau pavardė pateikiama autentiškai. Panaši situacija pastebima su tikriniais vardais *Hermanas Van Dyckas* ir *Deikas van H.* Abu tikriniai daiktavardžiai žymi tą patį asmenį, tačiau kontekste pateikiamas autentiškas variantas su lietuviškomis galūnėmis (sugramatintas), o bibliografijos apraše – adaptuotas variantas. Pateikus dvi skirtingas to paties tikrinio daiktavardžio formas (vieną kontekste, kitą bibliografijos apraše) be jokių paaiškinimų, tikėtina, kad skaitytojas dvi skirtingas tikrinio daiktavardžio perteikimo formas palaikys skirtingais asmenimis. Tokia situacija rodo autoriaus nesilaikymą vienovės principo ir nukrypimą nuo mokslinio stiliaus teksto normų, kuriame svetimi tikriniai vardai pateikiami autentiškomis formomis. Moksliniuose darbuose greta, ne atskirai, galima pateikti ir adaptuotas tikrinių daiktavardžių formas.

Kai kurių autentiškų vardų sudėtyje yra kilmę rodančių jungtukų, žodžių ar artikelių, kaip: *Hermano van Dycko, Deikas van H., Teuno A. van Dijko ir Leonardo da Vinci.* Visi jie išlaiko autentiškas formas (AF), visai kaip vardai, todėl nenukrypstama nuo moksliniam stiliui būdingų normų. Tam tikri nukrypimai nuo normų pastebimi antrojoje antroponimų grupėje, kur jiems nepridedamos lietuviškos galūnės. Didžioji dalis minėtajai grupei priklausančių antroponimų pateikiami bibliografijos apraše, t. y. nerišliame tekste, todėl lietuviškos galūnės nebūtinos, tačiau rasta ir kontekste esančių tikrinių daiktavardžių, kurie pateikiami rišliame tekste, skliausteliuose. Tokiais atvejais lietuviškos kilmės tikriniai daiktavardžiai linksniuojami, o autentiškos svetimų tikrinių daiktavardžių formos lieka nesugramatintos. Šį reiškinį iliustruoja 2 lentelė. Kaip pastebima, pateiktiems tikriniams daiktavardžiams nepridedamos lietuviškos galūnės, kitap tariant, jie nėra gramatinami, todėl galima daryti prielaidą, kad tai moteriškosios giminės antroponimai, tačiau patikrinus autorių pavardes, prielaida nepasitvirtina. Rašydami mokslinius straipsnius autoriai turi ne tik tinkamai pateikti kitų autorių nuomones, bet ir jų vardus bei pavardes, todėl pirmiausia reikia išsiaiškinti minimo autoriaus lytį, nuo kurios priklauso vardo gramatinimas, perteikimas. Svetimų autentiškų tikrinių vardų perteikimas be galūnių rišliame tekste apsunkina teksto skaitymą – tikrinio

daiktavardžio linksnis paaiškėja tik iš greta esančių žodžių kaip: *tvirtina, pabrėžia, cituoja, remiantis* ir t. t.

2 lentelė. Kontekste pateikiami antroponimai be lietuviškų galūnių

AF	Gérard de Nerval	Grosjean	Hargreaves
AF kontekste	Verčiant Gérard de Nerval kūrinius	Autorė cituoja Grosjean	Hargreaves pabrėžia
AF	Whitman	Morris	Halder
AF kontekste	Whitman ir kitų rašytojų kūrinius	Morris tvirtina	Vadovaujantis Halder įžvalgomis
AF	Blomquist	Elliott	Huitt
AF kontekste	Blomquist tvirtina	Vadovaujantis Elliott įžvalgomis	Remiantis Huitt nuomone
AF	Ursery	Williams	S. Rolus-Bogward
AF kontekste	Remiantis Ursery tyrimais	Williams tyrimų duomenimis	S. Rolus-Bogward teigia

Kai kuriuose straipsniuose autentiškiems antroponimams baigiantis galūne –e, užmirštama ją pakeisti į –ė, pvz. (žr. 1 priedą).: *Buske, Holfstede, Kade, Krause* (turėtų būti *Buskė, Holfstedė, Kadė, Krausė*). Ši taisyklė labai dažnai taikoma vokiškos kilmės vyriškos giminės tikriniams daiktavardžiams.

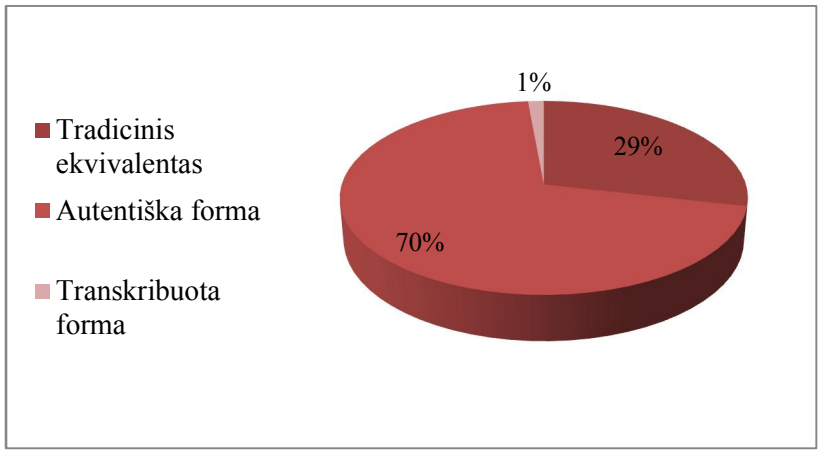
Moksliniuose darbuose adaptuota tikrinių daiktavardžių forma yra retas reiškinys, nebent ji pateikiama greta autentiškosios, kaip pvz., *Else Lasker-Schüler (liet. Elzės Lasker-Šiūler*). Tačiau kai kuriais atvejais adaptuoti svetimi vardai atsiduria moksliniame tekste be greta pateikiamos autentiškos formos, pvz.: *Luji Brailis, Hamletas, Fredriksenas, Raselas, Josifas Brodskis, Džeinė Eir*. Tokio reiškinio atsiradimą lemia tikrinio daiktavardžio statusas lietuvių kalboje, t. y. kaip dažnai tikrinis vardas vartojamas ir kokia jo forma labiausiai prigijusi. Dėl šios priežasties *Louis Braille* tampa *Luji Brailiu*, *Hamlet – Hamletu*, *Iosif Brodsky – Josifu Brodskiu*, o *Jane Eyre – Džeine Eir*.

Moksliniuose straipsniuose minimi autoriai yra kilę iš įvairių šalių, kuriose ne visada naudojami lotyniško pagrindo rašmenys. Dėl šios priežasties, kai kuriuos svetimus tikrinius daiktavardžius tenka transkribuoti atsižvelgiant į jų tarimą ir lietuvių kalboje vyraujančias tradicijas, pvz.: *Antonas Popovičius, Aleksandras Davidovičius Šveiceris, Aleksejaus Litvako, Ivanskos, Ol'gos Skorokhdovos*. Pateikti pavyzdžiai iš rusų kalbos transkribuoti praktinės transkripcijos būdu, t. y. pagal apytikrį tarimą. Transkribuotiems tikriniams vardams pridedamos lietuviškos galūnės nenaudojant apostrofų, jie linksniuojami kaip įprasti lietuviški žodžiai. Vienas pavyzdžiuose pateiktas vardas (*Ol'gos*) neatitinka tikrinių daiktavardžių perteikimo taisyklių. Transkribuotas vardas *Olga* turėtų būti rašomas be apostrofo. Be to, nerišliame tekste pateikiamas transkribuotas tikrinis daiktavardis nėra gramatinamas (*Šveicer*).

Toponimai, kaip ir antroponimai, yra viena iš kalbos dalių, įeinančių į mokslinio darbo tekstą. Palyginus su antroponimais, jų skaičius tekste mažesnis, tačiau skaičius nurodo reiškinio dažnumą, ne svarbą. Moksliniuose straipsniuose rastų toponimų tyrimo metu siekiama išsiaiškinti jų rašybos ir perteikimo ypatumus, reikšmę tekste, todėl išskiriamos trys moksliniuose straipsniuose rastų toponimų tipai:

a) rašomus pagal nusistovėjusius tradicinius ekvivalentus;
b) rašomus autentiška forma;
c) transkribuojamus.

Toponimų pasiskirstymą iliustruoja 2 paveikslas. Didžioji dalis vietovardžių pateikiami autentiška forma (AF), todėl tikėtina, kad jie pateikiami be konteksto, šiuo atveju, bibliografijos apraše. Tradicinė toponimų forma gana dažnai pateikiama ir moksliniuose straipsniuose, ko negalima pasakyti apie transkribuotuosius tikrinius daiktavardžius.

2 pav. Toponimų pasiskirstymas moksliniuose darbuose

Tradicine forma rašomi toponimai, tokie kaip: *Naujoji Zelandija, Vokietija, Strasbūras, Viena, Ispanija, Lenkija* ir t. t. randami rišliame tekste, todėl pateikiant svetimos kilmės vietovardžius laikomasi *VLKK* nurodymų – naudojamas tradicinis vietovardžio ekvivalentas. Jį panaudojus, toponimai linksniuojami kaip įprasti savi lietuviški žodžiai, pvz.: *Prancūzijoje, Amerikoje, Italijoje* ir pan. Taip išvengiama nesusipratimų, kurių gali kilti rišliame tekste panaudojus sugramatintą autentišką vietovardžio formą.

Egzistuoja įvairios kilmės autentiškos vietovardžių formos. Moksliniuose straipsniuose rasti toponimai yra: angliški (*London, Canada, San Francisko*), vokiški (*Stauffenburg, Wiebelsheim, Bremen, München*) bei itališki (*Milano, Salento, Bologna*). Pateikti vietovardžiai rasti bibliografijos sąraše, todėl tai, kokia kalba jie užrašyti, priklauso nuo sąraše nurodytos knygos kilmės (vokiška, itališka ar angliška). Išimtys taikomos, kai kalbama apie rusų kalba parašytą knygą. Laikantis lietuvių kalbos normų, nelotyniško pagrindo vietovardžiai transkribuojami, todėl ir bibliografijos apraše pateikiama ne jų autentiška, bet lietuvių kalbos sistemai pritaikyta, transkribuota forma, kaip pvz., *Moskva*.

Ištyrus moksliniuose darbuose rastus tikrinius daiktavardžius pastebėta, kad antroponimams perteikti dažniausiai naudojami du jų rašybos ir perteikimo būdai – autentiška tikrinio vardo forma (AF) be lietuviškos galūnės ir autentiško vardo perteikimas su lietuviška galūne (sugramatinus). Dažniausiai antroponimai be lietuviškų galūnių pateikiami bibliografijos apraše ir nerišliame tekste (dažnai skliausteliuose). Apžvelgus antroponimus išryškėja vienovės principo nebuvimas. Pastebimi nukrypimai nuo rašybos normų – prieš galūnę užmirštama pridėti apostrofą arba jis pridedamas, kai jo dėti nereikia. Pastebėta adaptuotų antroponimų formų vartosena, kuri nėra viena iš moksliniam stiliui būdingų savybių. Išanalizavus toponimus paaiškėjo dažniausiai naudojamos jų formos – tradicinė ir autentiška. Rečiau pateikiama transkribuotoji. Vietovardžių, kaip ir antroponimų, perteikimas priklauso nuo terpės (rišlus tekstas, bibliografijos aprašas), kurioje jie sutinkami. Nagrinėtuose moksliniuose straipsniuose nenusižengiama nustatytoms vietovardžių perteikimo normoms bei taisyklėms.

3.3. Svetimi tikriniai vardai G. R. R. Martino knygoje *Sostų žaidimas*

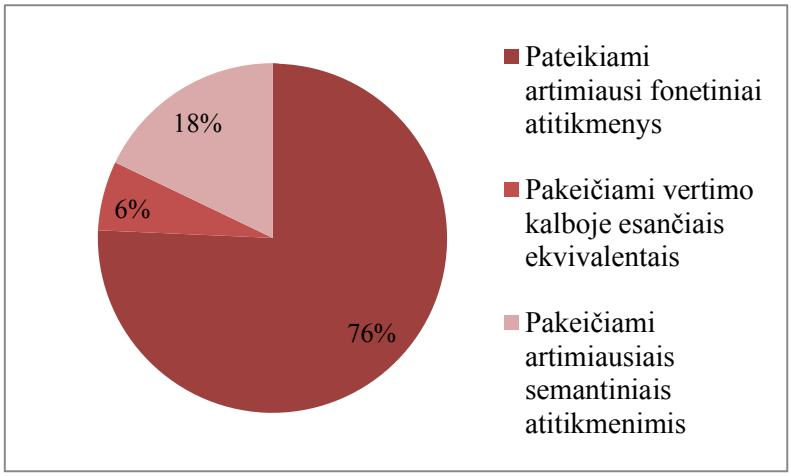
Grožiniuose kūriniuose esantys tikriniai vardai dažnai atlieka svarbų vaidmenį – suteikia papildomos informacijos apie vardo turėtoją, todėl siekdami perteikti veikėjų vardų prasmę, vertėjai atsiduria kryžkelėje – pateikti adaptuotą, autentišką ar sulietuvintą tikrinio daiktavardžio formą. Nors *VLKK* pataria laikytis vienovės principo ir vardus pateikti atsižvelgus į tikslinę auditoriją, renkantis vieną ar kitą būdą nukenčia vardų semantika. Šiame poskyryje tiriami G. R. R. Martino knygoje *Sostų žaidimas* esantys tikriniai daiktavardžiai (originalūs ir versti), siekiama išsiaiškinti, kurios vardų formos vyrauja tekste. Tiriama, ar laikomasi vienovės principo.

G. R. R. Martino knyga *Sostų žaidimas* pasižymi dideliu veikėjų skaičiumi. Jų vardai, pravardės bei pravardės dažnai primena tradicinius, įprastus vardus. Kai kurie vardai yra autoriaus kūrybos vaisius, kuriame užkoduotas veikėjo gyvenimo būdas, charakteris ar požiūris. Dėl šios priežasties vertėjo atliekamas darbas tampa itin reikšmingas ir atsakingas, nuo jo priklauso, ar autoriaus sukurtame varde užkoduota reikšmė pasieks skaitytoją. Knygoje rastų gyvų objektų vardų tyrimas pradedamas nuo jų skirstymo į tris pagrindines grupes:

a) adaptuojami, pateikiami artimiausi fonetiniai atitikmenys vertimo kalboje;
b) pakeičiami vertimo kalboje egzistuojančiais ekvivalentais;
c) aiškios semantikos vardai pakeičiami tiesioginiais semantiniais atitikmenimis vertimo kalboje.

296 tikrinių vardų, nurodančių gyvus objektus, pasiskirstymą atspindi 3 paveikslas. Daugiau nei pusė knygoje esančių tikrinių daiktavardžių perteikiami artimiausiais fonetinais atitikmenimis lietuvių kalboje, vadinasi, laikomasi nurodymo tikrinius vardus grožiniuose kūriniuose adaptuoti. Maždaug penktadaliui originalių vardų randami semantiniai atitikmenys, atskleidžiantys skaitytojui veikėjo būdo ar išvaizdos bruožus. Mažiausia tikrinių daiktavardžių dalis perteikiama naudojantis vertimo kalboje

esančiais tradiciniais ekvivalentais, pvz.: *Jonas (John), Ana (Anya), Artūras (Arthur)* ir pan. (žr. 3 priedą), tačiau dažnai jie turi papildomų konotacijų, kurios neturi nieko bendra su herojumi. Dėl šios priežasties vertimo tekste pateikiamas tikrinis daiktavardis įgyja papildomą semantinį atspalvį, neegzistuojantį originaliame variante.

3 pav. Gyvų objektų vardų pasiskirstymas knygoje *Sostų žaidimas*

Fonetinių atitikmenų pateikimas grožinės literatūros kūrinių vertimuose yra vienas iš saugesnių, tačiau ne lengvesnių būdų. Knygoje pateikiamos tik rašytinės tikrinių vardų formos, todėl vertėjas turi atlikti papildomą užduotį – išsiaiškinti sakytinę vardo formą, o tai yra beveik neįmanoma dėl egzistuojančių kalbų skirtumų, pvz. *Balon* gali būti tariamas kaip *Beilon* arba *Balon*, *Barristan* kaip *Beiristanas* arba *Baristanas*. Tai iliustruoja keletas iš daugelio knygoje esančių pavyzdžių (žr. 3 priedą): *Aeron (Eronas), Aerys (Eiris) Alyn (Eilinas), Arya (Arija), Ayrmidon (Eirmidonas), Chayle (Čeilis), Harlaw (Harlou)* ir t. t. Matyti skirtingi vertėjos pasirinkimo būdai – vienais atvejais raidžių junginys –ae lietuviškame variante tampa –e, kitais –ei. Identiškas reiškinys kartojasi ir su raide –a, virstančia į –a arba –ei. Rašto ženklų skirtumus atsispindi 3 lentelė, kurioje pateikiama keletas pavyzdžių, kaip kinta fonetinės raidžių formos. Anglų ir lietuvių kalboms būdingos raidės tekste virsta skirtingais garsais (G → DŽ; C → K ir pan.). Pastebimas lietuvių kalbos sistemai nebūdingų reiškinių ir ženklų pakeitimas įprastiniais (W keičiama raide V, vietoj dviejų NN lieka N).

3 lentelė. Rašto ženklų kaita iš anglų k. į lietuvių k.

Raidžių kaita	W → V; OO → U	SH → Š	C → K	G → DŽ; NN → N
EN	Waynwood	Ashara	Cleos	Genna
LT	Veinvud	Ašara	Kleosas	Džena

Tam tikrais atvejais vertime pateiktas fonetinis atitikmuo (FA) savo sakytine forma skiriasi nuo originalo, tai iliustruoja 4 lentelė. Du skirtingi vardai, *Edrick* ir *Erryk* į lietuvių kalbą išversti vienodai – *Erikas*. Ta pati situacija kartojasi su vardais *Janei* ir *Jeyne*, atstovaujamus vieno atitikmens – *Džeinė*. Du skirtingi knygos herojai lietuviškoje knygoje tampa vienu. Tai nukrypimas nuo knygos siužeto,

idėjos, todėl šis reiškinys neturėtų būti toleruojamas. Ši situacija rodo, kad fonetinės tikrinio vardo formos pasirinkimas gali būti klaidinantis, todėl reikėtų pateikti autentiškas tikrinių vardų formas. Panaši situacija pastebima tekste radus sulietuvintą vardą *Piteris*. Autentiška vardo forma yra *Petyr*, todėl pateiktasis fonetinis atitikmuo (FA) turėtų būti *Petyras*, ne *Piteris*, tačiau vertėjos pasirinktas variantas ne visiškai tiksliai perteikia tikrinį vardą, atsiranda fonetinių interpretacijų, neegzistuojančių originalo tekste. Nedideli nukrypimai pastebimi varduose *Bendžinas, Chalas* bei *Jorinas*. Atsižvelgus į autentiškas šių vardų formas, jie turėtų būti pateikiami kaip: *Bendženas, Kalas* bei *Jorenas*.

4 lentelė. Veikėjų fonetinių vardų formų neatitikimas

AF	Edrick Dayne	Benjen Stark	Janei	Petyr Baelish
FA	Erikas Deinas	Bendžinas Starkas	Džeinė	Piteris Beilišas
AF	Erryk	Khal Drogo	Jeyne Poole	Yoren
FA	Erikas	Chalas Drogas	Džeinė Pul	Jorinas

Kiekvienoje kalboje egzistuoja jai būdingi raidžių junginiai, tačiau vertimo proceso metu kai kurios vertimo kalbai (šiuo atveju lietuvių kalbai) nebūdingos raidžių samplaikos perkeliamos į fonetinius atitikmenis, pvz.: *Oukhartas (Oakhart), Harlou (Harlaw), Houlandas (Hawland), Houtas (Hoat), Koulmanas (Colemon), Dragonaitis (Dragonknight)*. Pateiktuose pavyzdžiuose pastebimas lietuvių kalbai svetimo raidžių derinio –ou atsiradimas. Šis junginys turėtų būti keičiamas dvibalsiu –au, būdingu lietuvių kalbos sistemai. Kalbų skirtumai atsispindi ir šiuose pavyzdžiuose: *Varno Akis (Crow's Eye), Aemon the Dragonknight (Eimonas Dragonaitis), Gėlių riteris (Knight of Flowers)*. Lietuvių kalboje ryšiai tarp žodžių reiškiami linksnių galūnėmis (*Varno*), kitaip nei anglų kalboje (*Crow's*). Atsiranda ir asmenvardžio sandaros skirtumų (*Knight of Flowers (3)* → *Gėlių riteris (2)*), kuriuos dažniausiai lemia lietuvių kalboje neegzistuojantys artikeliai bei kita paskirtimi naudojami prielinksniai. Vienas įdomesnių atvejų yra vardo *Dragonknight* fonetinio atitikmens pateikimas. Angliškasis vardo variantas sudarytas iš dviejų žodžių: *dragon* (drakonas ir *knight* (riteris, tuo tarpu fonetinio atitikmens *Dragonaitis* sudėtyje iš pirmo žvilgsnio *riteris* dingsta, lieka *drakonas* su vyriškosios giminės priesaga –aitis, tačiau atidžiau išnagrinėjus vardą pasirodo tikroji „priesagos" kilmė – fonetinė žodžio *knight* [naıt] forma, prie kurios pridedama vyriška galūnė –is. Pateikiamas fonetinis *Dragonknight* atitikmuo neatspindi vardo semantikos, išskirtinumo, todėl šiuo atveju skaitytojui suteikiama tik dalis varde slypinčios papildomos informacijos, neperteikiama varde atsispindinti teigiama, pakili konotacija.

Dauguma knygos vertime pateikiamų fonetinių atitikmenų nuo originalo skiriasi minimaliai, tik pridedama lietuviška galūne, kaip: *Aronas (Aron), Robertas (Robert), Benas (Ben), Nedas (Ned), Adamas Marbrandas(Adam Marbrand), Balerion (Balerionas)* ir t. t. Kai kurie vardai išlaiko identišką formą tiek originalo, tiek vertimo tekstuose: *Dorna (Dorna), Leo (Leo), Loras (Loras), Mina (Mina),*

Sansa (Sansa), Vardis (Vardis), Minisa (Minisa). Identiškas vardų perkėlimas iš vienos kalbos į kitą yra labai retas reiškinys, kurį nulemia tarp kalbų egzistuojantys tiek kalbiniai, tiek fonetiniai skirtumai. Tokie vardai neapkrauna vertėjo – tereikia juos perkelti iš originalo į vertimo tekstą.

Knygoje pateikiami vardai nėra vien tik autoriaus kūrybos vaisius, pastebimi tradiciniai, kasdieniški vardai, pvz. (žr. 3 priedą): *Ana (Anya), Erikas (Erryk), Jonas (John), Jonas (Jon), Jonas (Jonos), Markas (Marq), Titas (Tytos), Robertas (Robert)*. Išverstoje knygoje pateikiami originalių vardų ekvivalentai vertimo kalboje, t.y. *Tytos* virsta *Titu, Erryk – Eriku* ir t. t. Tačiau originaliame tekste esantys trys panašūs vardai vertimo tekste tampa viena nedaloma visuma – *Jonu*. Vertimo teksto skaitytojas neįžvelgia jokio skirtumo tarp trijų skirtingų veikėjų, pavadintų tuo pačiu antroponimu. Vardas *Jonas* turi papildomą konotaciją, sužadina prisiminimus apie pasakas ir vieną jų herojų – trečią brolį *Joną*. Kylančios asociacijos nėra teigiamos, todėl lietuviškame vertime naudojamas asmenvardis šiek tiek iškreipia originalaus vardo reikšmę, nes knygoje *Jonas* yra vienas pagrindinių veikėjų, priskiriamų „geriečių“ kategorijai. Tradicinio vardo vartosena vertime turi būti kruopščiai apsvarstyta. Svarbiausia atsakyti į klausimą, ar vardas nesuklaidins skaitytojo, primesdamas tradicinio vardo turėtojui ne herojui būdingas savybes. Tam tikrais atvejais fonetinis vardo atitikmuo skamba panašiai kaip įprastas lietuviškas žodis, pvz.: *Ašara Dein (Ashara Dayne), Garsas Flauersas (Garse Flowers), Vargas Houtas (Vargo Hoat)*. Šiuo atveju rašytinė ir fonetinė vardo forma sutampa su bendrinio daiktavardžio forma, todėl asmenvardis skaitytojui asocijuojasi su veikėjams nebūdingomis ypatybėmis. Kartais fonetinė originalaus vardo forma asocijuojasi su kitais žodžiais, pvz.: *Payne* (kaip *pain*, *skausmas*), *Reed* (kaip *read*, išvertus iš angl. k. *skaityti*), *Redwyne* (kaip *wine*, *vynas*), tačiau tai nebūtinai nurodo semantinę vardo motyvaciją.

Aiškios semantikos vardus stengiamasi perteikti vertimo kalboje egzistuojančiais tiesioginiais semantiniais atitikmenimis (SA), tai iliustruoja 5 lentelė. Kartais vienas vardas gali turėti ne vieną, o dvi reikšmes, kaip *Apkūnusis (Gross)*. Pirminė žodžio *gross* reikšmė *didžiulis, stambus*, atspindinti pasirinktame semantiniame atitikmenyje, tačiau egzistuoja ir antrinė reikšmė – *stačiokiškas*. Prisiminus kūrinio herojų labiau derėtų pabrėžti jo storžieviškumą bei vulgarumą, kitaip tariant būdo, ne išvaizdos savybę. Toks vardo perteikimo būdas pasirinktas pravardei *Hound (Skalikas)*. Nors *hound* tiesiogine žodžio prasme reiškia *skaliką, šunį*, pasirinktas vertimas tinkamai perteikia herojaus būdą, jo užimamas pareigas. Knygoje *Skalikas* yra vienas iš neigiamų veikėjų, savo gyvenimą paskyrusių tarnauti įtakingai šeimai, vykdyti visus jų įsakymus, todėl kylančios asociacijos dera su herojaus charakteriu ir skaitytojui suteikia šiek tiek papildomos informacijos. Kiek kitoks vertimo būdas pritaikomas pravardei *Neūžauga (Imp)*. Anglų kalboje *imp* reiškia *velniūkštis, nutrūktgalvis*, tačiau vertimo proceso metu *velniūkštis* transformuojasi į *Neūžaugą*. Taip nutinka vertėjai priėmus sprendimą nesilaikyti originalioje vardo formoje pateikiamos reikšmės ir veikėjui vardą pritaikyti atsižvelgus į knygoje pateikiamas detales. Kūrinyje *Neūžauga* yra kilmingos šeimos narys, savo tėvo engiamas dėl

netinkamos išvaizdos, per mažo ūgio, todėl vertėjos pasirinkimas susikoncentruoti į herojaus išorinį vaizdą logiškai yra paaiškinamas ir motyvuotas, tačiau knygos autorius, suteikdamas veikėjui pravardę, tikėjosi pabrėžti jo būdą, ne išvaizdą. Kitų lentelėje pateiktų pravardžių vertimai per daug nenukrypsta nuo originale pabrėžiamos idėjos, dažniausiai išlaikoma originaliame variante pateikta vardo sandara (žr. 3 priedą) (*Kingslayer (1) → Karalžudys (1); Mad King (1) → Išprotėjęs karalius (1); Black Fish (2) → Juodji Žuvis (2); Crow's Eye (2) → Varno Akis (2)*), tačiau tai padaryti pavyksta ne visada, pvz., *Littlefinger (1) →Mažasis pirštas (2)*). Originali pravardė sudaryta iš dviejų žodžių – *little* (mažas) ir *finger* (pirštas), sudarančių sudurtinį, tačiau vertime tikrinio daiktavardžio sandara pakinta, jis tampa dviejų žodžių junginiu. Lietuvių kalboje sudurtiniai žodžiai nėra retas reiškinys, todėl vertėjos sprendimas pakoreguoti tikrinio daiktavardžio sandarą nėra aiškus. Esmė slypi tikrinio vardo reikšmėje, kuri kinta priklausomai nuo jo sandaros, pvz., *Mažapirštis* nurodo veikėjui būdingą ypatybę, mažus pirštus, tuo tarpu *Mažasis pirštas* apibūdina veikėjui suteiktą titulą, antrinį vardą. Knygos herojus *Mažasis pirštas* tokią pravardę įgijo dėl savo tėvo valdomos mažiausios pusiasalio pavadinimu *Pirštai* (*Fingers*) dalies, todėl pasirinktas dviejų žodžių junginys atspindi tikrinio daiktavardžio esmę.

5 lentelė. Semantiškai konotuotų vardų perteikimas vertimo tekste

AF	Gross	Imp	Littlefinger	Black Fish
SA	Apkūnusis	Neūžauga	Mažasis pirštas	Juodoji Žuvis
AF	Hound	Kingslayer	Mad King	Crow's Eye
SA	Skalikas	Karalžudys	Išprotėjęs karalius	Varno Akis

Tikrinių daiktavardžių tyrimo metu pastebėta, kad aiškią semantiką turintys vardai vertime pateikiami nurodant jų fonetinę formą, kaip vaizduojama 6 lentelėje. Adaptavus asmenvardį prarandama dalis jame užkoduotos informacijos, ypač kai kalbama apie vienus pagrindinių knygos herojų, kaip *Daneiris Stormborn*. Veikėjos pavardė sudaryta iš žodžių *audra* ir *gimti*, atspindinčių jos gaivališką būdą, užsispyrimą bei gimimo aplinkybes, todėl lietuviškame vertime pateiktas vertimas skaitytojui yra bereikšmis, nesuteikia jokios papildomos informacijos apie vardo turėtoją. Knygoje minimos ekstremalios princesės *Daneiris Stormborn* gimimo aplinkybės – siaučiant galingiausiai audrai *Vesterose (Westeros)*. Dėl šios priežasties reikėtų pabrėžti, atskleisti originale užkoduotą prasmę. Panaši situacija kartojasi ir su kitais lentelėje pateiktais vardais. *Teonas Greidžojus*, ne savo noru atskirtas nuo šeimos ir gyvenantis su jį pagrobusiu *Edardu Starku, Šiaurės* valdytoju. Pavardės *Greidžojus* ir *Starkas* atskleidžia ne tik herojui, bet visai giminei būdingą elgesį (*Greidžojai* – pesimistiški, niūrūs, *Starkai* – atšiaurūs, griežti). Šiek tiek įdomesnis atvejis yra *Jonas Snou*. Tiesioginė žodžio reikšmė yra sniegas, tačiau kūrinyje pavardė *Snow* nurodo nesantuokinius vaikus, dažnai vadinamus pavainikiais. Fonetiniu atitikmeniu *Snou* neperteikiama vardo semantika,

atsiskleidžianti iš konteksto. *Mensas Reideris,* kūrinyje nurodomas kaip *Vaildlingų* vadas, globėjas, tačiau nei *Menso* pavardė, nei jo atstovaujamos grupės pavadinimas skaitytojui lieka neaiškūs, suvokiami tik svetimos kilmės tikriniai daiktavardžiai. *Reiderio* kildinamas iš žodžio *raid* (plėšti), o *Vaildlingų* iš *wild* (laukinis atspindi knygos veikėjų bruožus bei gyvenimo būdą – *Vaildlingai* (Laukiniai), vadovaujami *Menso Reiderio* (plėšiko) gyvena miškuose ir apiplėšinėja aplinkines vietoves, todėl šių tikrinių daiktavardžių vertimas atsižvelgiant į jų semantiką būtų pateisinamas.

6 lentelė. Vertimo kalboje pateikiamų aiškios semantikos vardų fonetinės formos

AF	Theon Greyjoy (grey+joy)	Eddard Stark (stark)	Mance Rayder (raid)
FA	Teonas Greidžojus (pilkas+džiaugsmas)	Edardas Starkas (atšiaurus)	Mensas Reideris (užpulti, apiplėšti)
AF	Daenerys Stormborn (storm+born)	John Snow (snow)	Wildlings (wild)
FA	Daneiris Stormborn (audra+gimti)	Jonas Snou (sniegas)	Vaildlingai (laukinis)

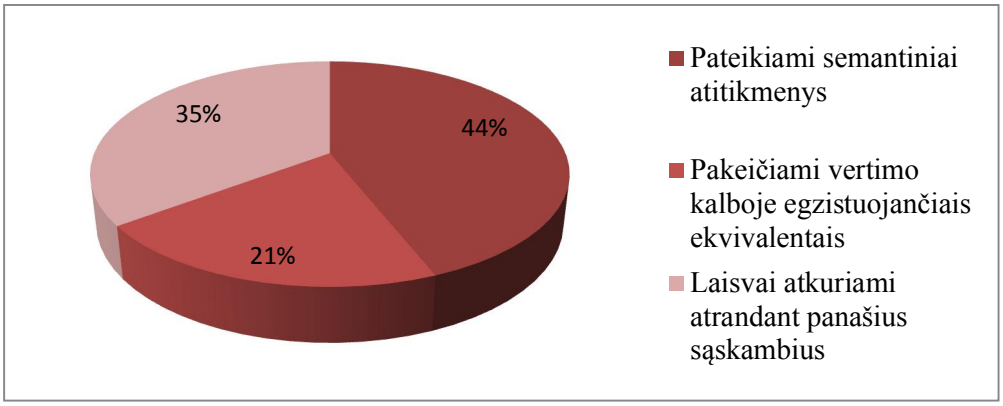
Knygoje pateikiami zoonimai kaip (žr. 3 priedą): *Meraksas (Meraxes), Naimirija (Nymeria), Vaiduoklis (Ghost), Gauruotis (Shaggydog), Vasara (Summer), Ledi (Lady), Vagaras (Vhaghar)* vienais atvejais adaptuojami, kitais – pateikiami semantiniai atitikmenys (SA), kaip vardas *Vaiduoklis*, skirtas baltajam vilkui, arba *Garuotis*, pabrėžiantis kito vilko išvaizdos ypatybę. Tačiau *Vasara* ir *Ledi* nėra semantiškai motyvuoti. Dėl šios priežasties jų perteikimas atsižvelgus į numanomą semantinę motyvaciją suteikia vardams prasmių, kurios neegzistuoja autentiškoje formoje.

Už sandarą ne mažiau svarbi yra pateikiamų pravardžių rašyba, ypač atvejais, kai tikrinis daiktavardis sudarytas iš dviejų žodžių kaip *Juodoji Žuvis*, *Mažasis pirštas* ar *Išprotėjęs karalius*. Pastebimas rašybos nevientisumas – vienais atvejais abu tikrinį vardą sudarantys žodžiai rašomi didžiosiomis raidėmis, kitur – tik vienas, nors visi tikrinį daiktavardį sudarantys elementai (išskyrus nomenklatūrinius žodžius, įtrauktus į toponimų sandarą) turėtų būti rašomi iš didžiosios raidės kaip *Juodasis Siaubas (Black Dread), Pilkasis Vėjas (Grey Wind), Raudonoji Angis (Red Viper)* ir t. t.

Grožinės literatūros kūriniuose toponimai (ne visi) dažnai būna semantiškai motyvuoti. Tai skatina vertėją ieškoti būdų, kaip perteikti tikriniame daiktavardyje slypinčią reikšmę, tačiau pateikus vieno vietovardžio semantinį atitikmenį, juos tenka pateikti ir kitiems. Iškyla svarbus klausimas, ar laikytis vienovės principo visus vardus adaptuojant, ar visiems vietovardžiams pateikti ekvivalentus arba semantinius atitikmenis. Knygoje rasti toponimai, atsižvelgus į jų perteikimą tekste, skirstomi į tris pagrindines grupes:

a) aiškios semantikos toponimai pakeičiami semantiniais atitikmenimiss vertimo kalboje;
b) pakeičiami vertimo kalboje egzistuojančiais ekvivalentais;
c) neaiškios semantikos vardai laisvai atkuriami pagal panašius sąskambius.

Kiekybinį vertimo strategijų pasirinkimą iliustruoja 4 paveikslas. Ryškaus kiekybinio skirtumo tarp naudojamų perteikimo būdų nematyti, tačiau aiškios semantikos toponimų perteikimas vertimo kalboje egzistuojančiais reikšminiais atitikmenimis leidžia daryti prielaidą, jog priešingai nei antroponimai ir zoonimai, vietovardžiai dažniau pasižymi užkoduota semantine prasme. Nors toponimų atkūrimas pagal panašius sąskambius vertimo kalboje užima antrąją poziciją, tokio tipo pateikimas išlieka vienu iš priimtinesnių.

4 pav. Toponimų perteikimo būdai knygoje *Sostų žaidimas*

Atskleisti toponime slypinčią užkoduotą prasmę ir ją sutalpinti į vieną žodį ar žodžių junginį yra sudėtinga užduotis, kuriai atlikti prireikia nemažai jėgų bei kūrybinių išgalių. Dėl šios priežasties kai kurie aiškios semantikos vardai pateikiami pagal jų fonetinę formą, ne semantinę reikšmę (žr. 4 priedą), pvz.: *Baitas (Bite), Dragonstounas (Dragonstone), Dredfortas (Dreadfort), Stormsendas (Storm's End), Ryčas (Reach), Vinterfelas (Winterfell)*. Pirminė daiktavardžio *bite* išvertus iš anglų kalbos reikšmė yra *įkandimas*, tretinė – *kąsnis*, tinkanti pagal vardo semantiką, todėl vertimo metu reikėtų daugiau dėmesio skirti kontekstui, atskleidžiančiam, kuria, pirmine ar antrine reikšme pasinaudoti perteikiant vardo reikšmę. *Baito* atveju reikėtų pabrėžti vietovės dydį, kuris šiuo atžvilgiu ir yra svarbiausias. Panašioje situacijoje atsiduriama su toponimu *Ryčas*. *Reach* reiškia *pasiekti*, *siekti*, todėl toks vietovės pavadinimas asocijuojasi su patogia strategine vieta, kuri nėra per daug nutolusi nuo pagrindinių knygoje aprašomos karalystės miestų. Lietuviui skaitytojui *Ryčas* nesukels jokių asociacijų, todėl bus prarasta dalis vietovę apibūdinančios informacijos. Kalbant apie *Dredfortą*, autentiškame pavadinime atsispindi neigiama konotacija (*dread* išvertus reiškia *didelė baimė*, neatsispindinti lietuviškoje fonetinėje tikrinio daiktavardžio formoje, todėl vietoj garsinio atitikmens labiau tiktų semantinis. Toponime slypinti konotacija atsispindi ir knygoje, kur *Dredfortas* įvardijamas kaip blogą rodantis ženklas, grėsminga vieta.

Verčiant tikrinius daiktavardžius dažniausiai pateikiami nomenklatūrinių žodžių (upė, uostas, miestas ir pan.) ekvivalentai, egzistuojantys vertimo kalboje, pvz. (žr. 4 priedą): *Karaliaus Uostas (King's Landing), Karaliaus miškas (Kingswood), Ibeno uostas (Port of Ibben), Torheno pilis (Torrhen's Square), Baltasis Uostas (White Harbour), Arino slėnis (Vale of Arryn)* ir t. t. Pastebimi

neatitikimai nomenklatūrinių žodžių rašyboje – vienuose žodžių junginiuose šie žodžiai rašomi didžiąja (*Karaliaus Uostas*), kituose – mažąja raide (*Ibeno uostas*). Reikėtų laikytis vienovės principo, taip pat gerai išmanyti rašybos taisykles, kuriose nurodoma nomenklatūrinius žodžius rašyti mažąja raide. Pavyzdyje *Torheno pilis* (*Torrhen's Square*) nomenklatūrinis žodis pasirinktas ne pagal autentiškoje vardo formoje slypinčią reikšmę (*square* nurodo *aikštę*, tačiau prisiminus knygos kontekstą, *pilis* šiuo atveju tinkamesnis pasirinkimas nei *aikštė*. Panaši situacija ir su šiais vietovardžiais: *Juodieji Vandenys (Blackwater Bay), Spindintys vandenys (Blazewater Bay), Šarmotos Iltys (Frostfang Mountains)*. Išvertus iš anglų kalbos, *bay* reiškia *įlanką*, o žodis *vandenys* labiau asocijuojasi su dideliu vandens plotu, neįsiterpusiu į seklumą, todėl nepabrėžiamos vietovei būdingos savybės, nurodoma tik jos sąsaja su vandeniu. Žodžiai *frost (šarma, šaltis*) ir *fang* (*iltis*) sudaro sudurtinį žodį, verčiamą kaip žodžių junginį *Šarmotos Iltys*. Pamirštamas vienas komponentas – *mountains* (*kalnai*). Nenurodant šios svarbios detalės, skaitytojui ne iškart aišku, kas yra tos *Šarmotos Iltys*, sala, įlanka ir pan. Dėl šios priežasties reikėtų „nepamesti" autentiškoje formoje esančio nomenklatūrinio žodžio.

Pastebėta, kad nomenklatūriniai žodžiai pateikiami pagal tarimą (adaptuojami), pvz.: *Lanisportas (Lannisport), Horn Hill (Hornhilas) ir Molstaunas (Mole's Town)*. Pastebimi autentiškų ir verstinių tikrinių daiktavardžių sandaros pakitimai (originale tikrinis vardas sudarytas iš vieno, o vertime iš dviejų žodžių ir pan.), kurie šiuo atveju nėra labai reikšmingi. *Lanisportas* skaitytojui suprantamas kaip miesto pavadinimas, tačiau atidžiau patyrinėjus autentišką tikrinio vardo formą išryškėja jo sudėtinė daryba. *Lannis* nurodo giminės vardą, *Lannister*, o *port* – uostą, tačiau *Lannisport* knygoje žymi ne uostą, o miestą, todėl vertėjos variantas pasirinktas įžvalgiai. Toponimas *Mole's Town,* sudarytas iš dviejų žodžių (*mole* reiškia *kurmį*, *town* – *miestelį*), tačiau vertime jo sandara pakinta ir du žodžiai tampa vienu, sudurtiniu *Molstaunas*. Šio vertimo būdo pasirinkimą galima paaiškinti paprastai – autentiškoje formoje minimas žodis *mole* niekaip nesusijęs su vietovardžio semantika, nes pats tikrinis daiktavardis nėra motyvuotas, neturi užkoduotos prasmės. Dėl to pateikus numanomą semantinį atitikmenį kaip *Kurmio miestelis*, vietovardis įgautų prasminių atspalvių, neegzistuojančių originaliame variante, todėl šiuo atveju geriausia pateikti fonetinį atitikmenį, neteikiant didelės reikšmės jo sandarai. Pastarasis pavyzdys įrodo svarbų dalyką –tikrinių daiktavardžių vertimo metu nereikėtų prisirišti prie autentiškosios jo sandaros. Daugiau dėmesio reikėtų skirti vardo semantikai.

Kai kuriais atvejais autentiškoje formoje naudojama daugiskaitos forma vertime virsta vienaskaita, pvz.: *Dorno marka (Dornish Marches), Kirų miestas (Gulltown), Geležinių sala (Ironman's Bay), Meškų salos (Bear Island)*. Vykstant vertimo procesui iš anglų kalbos į lietuvių, vienaskaita dažnai tampa daugiskaita, nes taip išgaunamas lietuvių kalbai daug natūralesnis skambesys.

Išnagrinėjus knygoje rastus antroponimus bei zoonimus paaiškėjo dažniausiai naudojama tikrinių daiktavardžių perteikimo strategija – artimiausių fonetinių atitikmenų pateikimas vertimo kalboje. Strategijos pasirinkimą lemia semantinės vardų motyvacijos nebuvimas arba ryšio neatradimas tarp herojaus ir knygoje pateikiamos jo istorijos. Tam tikrais atvejais semantiškai nemotyvuotiems vardams vertimo tekste suteikiamos reikšmės, nenurodytos originaliame variante. Kai kuriais atvejais varde slypi daugiau nei viena reikšmė, todėl vertėjui tenka nuspręsti, kuri veikėjo savybė nurodoma kaip jo „vizitinė kortelė“. Atsižvelgus į kalbines skirtybes, lietuvių kalbai nebūdingos raidės keičiamos įprastinėmis, tačiau kai kurios neįprastos raidžių samplaikos, neegzistuojančios lietuvių kalboje, perkeliamos iš autentiškos į perteiktą vardo formą. Atlikus knygoje pateikiamų toponimų tyrimą paaiškėjo dažniausiai naudojama vertimo strategija – aiškios semantikos vardų pakeitimas artimiausiu semantiniu atitikmeniu vertimo kalboje. Minėtosios strategijos naudojimo dažnumas rodo didesnį semantinį toponimų motyvuotumą, palyginus su antroponimais bei zoonimais. Pastebėti neatitikimai tarp nomenklatūrinių žodžių rašybos knygos vertime bei nurodytose taisyklėse. Lietuvių kalbai svetimi rašybos ženklai keičiami įprastiniais. Kūrinyje esantys tikriniai daiktavardžiai vertimo tekste pateikiami nesilaikant vientisos rašybos bei perteikimo sistemos.

IŠVADOS

1. Tikrinio daiktavardžio perteikimas yra tiesiogiai priklausomas nuo funkcinio stiliaus ir tikslinės auditorijos. Mokslinio stiliaus darbuose, kuriuose minimi realūs asmenys, tyrėjai, siūloma pateikti autentiškas asmenvardžių formas. Rečiau siūloma nurodyti adaptuotą asmenvardžio formą pagrečiui pateikiant autentiškąją. Grožinės literatūros kūriniuose nurodoma tikrinius daiktavardžius adaptuoti.
2. Moksliniuose darbuose dažniausiai laikomasi teorinėje dalyje aptartų rašybos bei perteikimo taisyklių, kuriose nurodoma pateikti autentiškas vardų formas, tačiau kai kuriais atvejais neišvengiama klaidų – rišliame tekste autentiškam antroponimui užmirštama pridėti lietuvišką galūnę, nurodančią ryšius tarp žodžių. Tekste ne pagrečiui naudojamos dvi to paties asmenvardžio formos (adaptuota ir autentiška). Grožinės literatūros kūrinyje nėra tiksliai laikomasi nurodytų tikrinių daiktavardžių perteikimo taisyklių. Dažniausiai pateikiami fonetiniai tikrinių vardų atitikmenys. Pastebima tendencija aiškios semantikos vardams rasti prasminius atitikmenis vertimo kalboje, kad skaitytojas galėtų įsisavinti varde slypinčią papildomą informaciją.
3. Moksliniuose darbuose tikriniai daiktavardžiai perteikiami laikantis vienovės principo, visi vardai (išskyrus adaptuotas tradicines ir transkribuotas vardų formas) pateikiami autentiškomis formomis, su lietuviškomis galūnėmis (sugramatinti) ar be jų. Grožinės literatūros kūrinyje vienovės nesilaikoma – vyrauja trys pagrindinės vardų perteikimo strategijos, pasirenkamos konkrečios situacijos atveju, tačiau atsižvelgus į grožinių kūrinių meniškumą, natūralu pritaikyti daugiau nei vieną strategiją, kad skaitytoją pasiektų kuo daugiau varde užkoduotos informacijos.
4. Didžioji dalis kūrinyje rastų tikrinių daiktavardžių pateikiami nenusižengiant lietuvių kalbos taisyklėms, tačiau kai kurių tikrinių daiktavardžių sandaroje pastebėtos lietuvių kalbai nebūdingos raidžių samplaikos.
5. Moksliniuose darbuose kontekstas lemia, ar lietuviška galūnė bus pridėta ar ne. Rišliame tekste patariama pridėti galūnes ir atskleisti žodžių ryšius, tačiau bibliografijos apraše, skliausteliuose, kur nėra rišlaus teksto, galūnės nebūtinos.

LITERATŪRA

1. Aixelá, J. F. (1996). *Translation Power Subversion*. Clevendon: Multilingual Matters.
2. Alexander, L. G. (1988). *Longman English Grammar*. London: Longman.
3. Algeo, J. (1973). *On Defining the Proper Name*. Gainesville: University of Florida.
4. Ambrazas, V. (2008). *Svetimų tikrinių vardų rašymas.* Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.
5. Ambrazas, V. ir kt. (2008). *Lietuvių kalbos enciklopedija*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
6. Askari, M., Akbari, A. (2014). *Challenges in Translation of Proper Nouns: A Case Study in Persian Translation of George Orwell's Animal Farm* [žiūrėta 2015-03-01] // International Journal of Comparative Literature and Translation Studies Nr. 2. Prieiga per internetą: http://www.journals.aiac.org.au/index.php/IJCLTS/article/view/200.
7. Balčiūnaitė-Lužinienė, L., Mickienė, I. (2013). *Onomastikos įžvalgos*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
8. Baltrušaitienė, I. (2009). *Svetimvardžių rašymo tradicijos formavimasis Lietuvoje*. Vilnius: Vilniaus universitetas.
9. Barzdžiukienė, L. D. (2003). *Tekstas: samprata, komponavimas, funkciniai stiliai*. Kaunas: Technologija.
10. *Cambridge Dictionary* [žiūrėta 2015-02-11]. Prieiga per internetą: http://dictionary.cambridge.org/.
11. Dobrovolskis, B. ir kt. (2003). *Lietuvių kalbos žinynas*. Kaunas: Šviesa.
12. Fernandes, L. (2006). *Translation of Names in Children's Fantasy Literature: Bringing the Young Reader into Play*. [žiūrėta 2015-02-13]. Prieiga per internetą: http://www.iatis.org/.
13. Fornalzyk, A. (2007). *Anthroponym Translation in Children's Literature – early 20th and 21st Centuries* // Kalbotyra Nr. 57 (3).
14. Greenbaum, S., Quirk, R. (1990). *A Student's Grammar of the English Language*. London: Longman.
15. Grigas, G., Maskeliūnas, S. (2014). *Lietuvos kompiuterininkų sąjunga. Dėl asmenvardžių rašymo*. Nr. 14-11.
16. Hall, W. (1849). *Encyclopedia of English Grammar* [žiūrėta 2015-02-17]. Prieiga per internetą: https://archive.org.
17. Hardie, R. G. (1992). *Collins Pocket English Grammar*. London: Harper Collins Publisher.
18. Yamazaki, A. (2002). *Why Change Names? On the Translation of Children's Books* [žiūrėta 2015-03-02] // Children's Literature in Education Nr. 1. Prieiga per internetą: http://link.springer.com/article/10.1023%2FA%3A1014467726005.
19. Jablonskis, J. (1997). *Lietuvių kalbos gramatika*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla.

20. Jakaitienė, E.(2010). *Lietuvių kalbos leksikologija*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
21. Jaleniauskienė, E., Čičelytė, V., (2009). *The Strategies for Translating Proper Names in Children's Literature* // Kalbų studijos Nr. 15.
22. Janonis, O. (2005). *Bibliografinių nuorodų ir jų sąrašo sudarymo studijų bei mokslo darbuose metodika* (Pagal Lietuvos standartus LST ISO 690 ir LST ISO 690–2) Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
23. Kalashnikov, A. (2006). *Proper Names in Translation of Fiction //* Translation Journal Nr. 1.
24. Končius, V. (2010). *Vaikų literatūros vertimo problemos: J. K. Rowling „Hario Poterio" serijos veikėjų vardai.* // Kalbų studijos. Nr. 17.
25. *Lietuvių kalbos žodynas*. (2005). Vilnius: Lietuvių kalbos institutas [žiūrėta 2015-02-27]. Prieiga per internetą: http://www.lkz.lt/.
26. *Merriam Webster Dictionary.* (2015) [žiūrėta 2015-02-08]. Prieiga per internetą: http://www.merriam-webster.com/.
27. Newmark, P. (1988). *A Textbook of Translation*. London: Longman.
28. Nord, C. (2003). *Proper Names in Translations for Children: Alice in Wonderland as a Case in Point* [žiūrėta 2015-02-28] // Translator's Journal Nr. 48. Prieiga per internetą: http://www.erudit.org/revue/meta/2003/v48/n1-2/006966ar.html.
29. Palionis, J. (1999). *Kalbos mokslo pradmenys.* Vilnius: Jandrija.
30. Paulauskienė, A. (2006). *Lietuvių kalbos morfologijos pagrindai*. Kaunas: Technologija.
31. Pažūsis, L. ir kt. (2014). *Europos Sąjungos institucijų vertimo į lietuvių kalbą vadovas.* Liuksemburgas [žiūrėta 2015-02-13]. Prieiga per internetą: http://ec.europa.eu/.
32. Soltész, K. J. (1967). *A tulajdonnevek lefordíthatósága* // Magyar Nyelvór Nr. 91/3.
33. Standowicz, A. (2009). *Chosen Aspects of the Polish Translation of J.K. Rowling's Harry Potter and the Philosopher's Stone by Andrzej Polkowski: Translating Proper Names*. [žiūrėta 2015-02-15]. Prieiga per internetą: http://translationjournal.net/.
34. *Valstybės žinios*. (1997 06 19). Dėl lietuvių kalbos rašybos ir skyrybos. Nr. 63-1490.
35. Venuti, L. (1995). *The Translator's Invisibility: A History of Translation*. London: Routledge.
36. Vermes, A. P. (2001). *Proper names in translation: a relevance theoretic analysis.* [žiūrėta 2015-02-15]. Prieiga per internetą: https://dea.lib.unideb.hu.
37. Župerka, K. (1997). *Stilistika*. Šiauliai: Šiaulių universitetas.

ŠALTINIAI

1. Kauno technologijos universitetas, (2011). Kaunas: Technologija. *Kalbų studijos* Nr. 18.
2. Martin, G. R. R., (2011). *Game of Thrones*: *A Song of Ice and Fire*. New York: Bantam Books.
3. Martin, G. R. R., (2012). *Sostų žaidimas: Ledo ir ugnies giesmė*. Vilnius: Alma Littera. Vertė Rasa Tapinienė.
4. Vilniaus universitetas, (2011). Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla. *Vertimo studijos: Mokslo darbai 4*.

1 PRIEDAS. ANTROPONIMAI MOKSLINIUOSE DARBUOSE

1. Acevedo;
2. Aleksandras Davidovičius Šveiceris;
3. Aleksejaus Litvako;
4. Anderman G.;
5. Anthony Pymas;
6. Antonas Popovičius;
7. Antonio Barcelona;
8. Avruch;
9. Bassnett;
10. Bauschinger;
11. Beavis;
12. Benninga;
13. Bergmann;
14. Biau Gilo;
15. Bimmel;
16. Birte Schnadwinkel;
17. Blomquist tvirtina;
18. Bob Peterson;
19. Borcher;
20. Borges;
21. Brookfield;
22. Brooks;
23. Buehl;
24. Bush;
25. C. Leopold;
26. Cadieux;
27. Carmignani;
28. Carmignani;
29. Charlesas Taberis;
30. Chaume Varela;
31. Chott;
32. Cukier;
33. Czarnecki;
34. D. Leutneris;
35. D‘hulst;
36. Day;
37. Daub;
38. Davidas Ashworthas;
39. Deikas van H. Bibliografijos ;
40. Deitsch;
41. Delabastita;
42. Delors;
43. Díaz-Cintas;
44. Dijk van T;
45. Dorothy Kelly
46. Dröβiger;
47. Duff;
48. Dunne;
49. Dvir;
50. Džeinės Eir;
51. Elliott;
52. Else Lasker-Schüler;
53. Elzės Lasker-Šiūler;
54. Ernø-Kjølhede;
55. Ernst Reinhard;
56. Esselink;
57. Eugine‘as Nida;
58. Falmer;
59. Fessman;
60. Fill ir Ottewill;
61. Fisher Ury;
62. Fisher;
63. Fodor;
64. Frankas Austermühlas;
65. Frederico Chaume Varela
66. Fredriksenas;
67. Fry;
68. Fullan;
69. Galsworthy‘o;
70. George‘o Lakoffo;
71. Gérard de Nerval;
72. Gotberg;
73. Gouadec;
74. Greenfield;
75. Grosjean cituoja ką;
76. H. Mandlis;
77. Halder;
78. Halink;
79. Hamletas;
80. Hansas-Harry Dröβigeris;
81. Hanso Biedermanno;
82. Hargreaves;
83. Hargreaves;
84. Heike E. Jüngst;
85. Helmut Buske;
86. Henriko Gottliebo

87. Hermano van Dycko;
88. Hesse-Quack;
89. Hildebrand;
90. Hofstede;
91. Hofstede;
92. Hogg;
93. Hönig;
94. Hüfnerio;
95. Huitt;
96. Istavánas Fodoras
97. Ivanskos;
98. Ivoro Armstrongo Richardso;
99. J. Aberdeen;
100. Jensen;
101. Jevsikova;
102. John Benjamin;
103. John Benjamin;
104. Johnston;
105. José Ramónas Biau Gilis;
106. Josifas Brodskis;
107. Katemidou;
108. Kitchin Lance;
109. Klassen;
110. Kohn;
111. Kohrs;
112. Koutsoklenis;
113. Kövecses;
114. Krause;
115. Lambert;
116. Leonardo da Vinci;
117. Lewicki David;
118. Lovat;
119. Luckowski;
120. Luji Brailis;
121. Lundin;
122. Mack;
123. Mann;
124. Maribel Cedeńo Rojas;
125. Marko Johnsono;
126. Marvino Minsky;
127. Mason;
128. Maxo Blacko;
129. McGowan;
130. Meylaerts;
131. Mergler;
132. Meurer;
133. Midler;
134. Milton;
135. Minako O‘Hagan;
136. Mitchell;
137. Monyque;
138. Morris tvirtina;
139. Munday;
140. Muschard;
141. Naoko;
142. Natividad Gallardo;
143. Newmark;
144. Ninos Lur‘e;
145. Nott;
146. Okalidou;
147. Ol‘gos Skorokhdovos
148. Orero P.;
149. Otto Kade;
150. P. Athanassiou;
151. Packendorff;
152. Palumbo;
153. Papadopoulos;
154. Patas O‘Sullivanas;
155. Patrick Fels;
156. Paulis Kußmaulis;
157. Paz;
158. Pedersen;
159. Perekrestenko;
160. Pete Docter;
161. Peter Lang.
162. Peteris Newmarkas;
163. Pisek;
164. Pym;
165. Popovič;
166. Queneau;
167. R. Kölmel;
168. Raasch;
169. Rampillon;
170. Raselas.
171. Raths;
172. Reineke;
173. Ryan;
174. Roberto Mayoral
175. Roberto Paquino
176. Romaine;
177. Rosenau;
178. Ruth Schwertfeger;

179. S Rolus-Bogward;
180. Savourel;
181. Schäffner;
182. Schmitt;
183. Schmitz;
184. Schmitz-Schwamborn;
185. Schulze;
186. Schwarz;
187. Schwerfeger;
188. Seah;
189. Shakespeare‘o;
190. Shäler;
191. Shenhar;
192. Sherman;
193. Simons;
194. Snell-Hornby;
195. Sprung;
196. Starink;
197. Straka;
198. Sullivan;
199. Šveicer;
200. Taber;
201. Teuno A. van Dijko;
202. Thackeray‘aus;
203. Thibodeau;
204. Thomasas Herbstas
205. Thomasas L. Rowe;
206. Tyler;
207. Toepser-Ziegert;
208. Tompso ir Dass;
209. Toomey;
210. Toury;
211. Tveit
212. Udo;
213. Umberto Eco;
214. Ursery;
215. Van Gorp;
216. Voughan;
217. Weissbourd;
218. Welty;
219. Wernerio Kollerio;
220. Whal;
221. Whitman;
222. Wiesemann;
223. Wild;
224. Williamo Wordswortho;
225. Williams;
226. Wosnitza;
227. Zeller;

2 PRIEDAS. TOPONIMAI MOKSLINIUOSE DARBUOSE

1. Amsterdam;
2. Basel;
3. Basel;
4. Basingstoke;
5. Berlin;
6. Bochum;
7. Bologna;
8. Bolonija;
9. Bonn;
10. Bremen;
11. Bristol;
12. Buenos Aires;
13. Canada
14. Chicago
15. Clevedon;
16. Colorado;
17. Darmstadt;
18. Denmark;
19. Deutschland;
20. Didžioji Britanija;
21. England;
22. Frankfurt;
23. Göttingen;
24. Hamburg;
25. Hamburg;
26. Harvard;
27. Heidelberg;
28. Indiana;
29. Ispanija;
30. Ispanijoje;
31. Italijoje;
32. Japonija;
33. JAV;
34. Kanada;
35. Latvija;
36. Leiden;
37. Leipzig;
38. Lenkija;
39. Limerick;
40. London;
41. Manchester;
42. Milano;
43. Moskva.
44. München;
45. Münster;
46. Naujoji Zelandija;
47. New York;
48. New Jersey;
49. Oldenburg;
50. Oxford;
51. Philadelphia;
52. Pietų Amerikoje;
53. Portugalija
54. Prancūzija;
55. Prancūzijoje;
56. Salento;
57. San Francisko;
58. Stauffenburg;
59. Strasbūras;
60. Tarragona;
61. Torontas;
62. Trier;
63. Tübingen;
64. USA;
65. Venezuela;
66. Viena;
67. Vienna;
68. Vokietija;
69. Vokietijoje;
70. Wiebelsheim;

3 PRIEDAS. ANTROPONIMAI IR ZOONIMAI KNYGOJE *SOSTŲ ŽAIDIMAS*

	Originalo kalba	**Vertimo kalba**
1.	Adam Marbrand	Adamas Marbrandas
2.	Aegon the Conqueror	Eigonas Užkariautojas
3.	Aemon the Dragonknight	Eimonas Dragonaitis
4.	Aeron	Eronas
5.	Aerys Targaryen	Eiris Targeirinas
6.	Aethelmure	Etelmuras
7.	Alannys	Eleinis
8.	Albar Royce	Albaras Roisas
9.	Aleena	Eilina
10.	Alliser Thorne	Aliseris Tornas
11.	Alyn	Eilinas
12.	Andals	Andalai
13.	Anya Waynwood	Ana Veinvud
14.	Archon	Arkonas
15.	Arelie	Eiliri
16.	Areo Hotah	Erėjas Hota
17.	Arianne	Arijana
18.	Aron Santagar	Aronas Santagaras
19.	Arryk	Arikas
20.	Arthur Dayne	Arturas Deinas
21.	Arwyn Oakheart	Arvina Oukhart
22.	Arya	Arija
23.	Arys Oakheart	Eiris Oukhartas
24.	Asha	Aša
25.	Ashara Dayne	Ašara Dein
26.	Ayrmidon	Eirmidonas
27.	Baelor the Blessed	Beiloras Palaimintasis
28.	Balerion	Balerionas
29.	Balon Greyjoy	Balonas Greidžojus
30.	Baratheon	Barateonai

31.	Barristan Selmy	Beiristinas Selmis
32.	Barristan the Bold	Bėiristinas Drąsusis
33.	Becca	Beka
34.	Ben	Benas
35.	Benjen Stark	Bendžinas Starkas
36.	Beric Dondarrion	Berikas Dondarionas
37.	Beth Cassel	Betė Kasel
38.	Black Dread	Juodasis Siaubas
39.	Black Ears	Juodaausiai
40.	Blackfish	Juodoji žuvis
41.	Borcas	Borkas
42.	Boros Blount	Borosas Blauntas
43.	Botley	Botlėjai
44.	Bran	Branas
45.	Brandon the Builder	Brandonas Statytojas
46.	Bronn	Bronas
47.	Brynden Tully	Brindenas Tulis
48.	Burned Men	Apdegėliai
49.	Caleotte	Kaleotas
50.	Catelyn	Ketlina
51.	Cerenna	Serena
52.	Cersei	Sersi
53.	Chayle	Čeilis
54.	Chella	Čela
55.	Cheyk	Čeikas
56.	Cleos Frey	Kleosas Frėjus
57.	Cohollo	Koholas
58.	Colemon	Koulmanas
59.	Cotter Pyke	Koteris Paikas
60.	Crow’s Eye	Varno Akis
61.	Daenerys Stormborn	Daneiris Stormborn
62.	Daeren Targaryen	Deirenas Targeirinas
63.	Damphair	Drėgnaplaukis
64.	Dany	Dani

65.	Dareon	Dareonas
66.	Darlessa	Darlesa
67.	Darry	Dariai
68.	Daven Lannister	Deivenas Lanisteris
69.	Defender of the Vale	Slėnio gynėjas
70.	Desmere Redwyne	Desmera Redvain
71.	Desmond Grell	Desmondas Grelis
72.	Dolf	Dolfas
73.	Donnel Waynwood	Donelis Veinvudas
74.	Donnis	Donis
75.	Doran Nymeros Martell	Doranas Naimeras Martelis
76.	Doreah	Dorėja
77.	Dorna	Dorna
78.	Dothraki	Dotrakiai
79.	Dragonlord	Drakonų lordas
80.	Eddard Stark	Edardas Starkas
81.	Edmure Tully	Edmuras Tulis
82.	Edric Dayne	Erikas Deinas
83.	Elia	Elija
84.	Emmon Frey	Emonas Frėjus
85.	Eon Hunter	Eonas Hanteris
86.	Erryk	Erikas
87.	Euron	Euronas
88.	Florent	Florentai
89.	Forley Prester	Forlėjus Presteris
90.	Gage	Geidžas
91.	Gallant	Narsusis
92.	Gared	Garedas
93.	Garlan	Garlanas
94.	Garrett Flowers	Garetas Flauersas
95.	Garse Flowers	Garsas Flauersas
96.	Garth	Gartas
97.	Gendry	Gendris
98.	Genna	Džena

99.	Gerion	Gerionas
100.	Gerold Hightower	Džeroldas Haitaueris
101.	Ghost	Vaiduoklis
102.	Goodbrother	Gudbroliai
103.	Gormon	Gormonas
104.	Greatjon	Greitdžonas
105.	Gregor Klegane	Gregoris Kligeinas
106.	Grenn	Grenas
107.	Grey Wind	Pilkasis Vėjas
108.	Gross	Apkūnusis
109.	Gunthor	Guntoras
110.	Haggo	Hagas
111.	Haider	Halderis
112.	Hallis Molen	Halis Molenas
113.	Harlaw	Harliai
114.	Harlaw	Harlou
115.	Harwin	Harvinas
116.	Heward	Hiuvardas
117.	Hobber Redwyne	Hoberis Redvainas
118.	Hodor	Hodoras
119.	Horas Redwyne	Horas Redvainas
120.	Horror	Siaubas
121.	Hound	Skalikas
122.	Howland Reed	Houlandas Rydas
123.	Hullen	Halenas
124.	Igon Vyrwel	Igonas Virvelis
125.	Illyrio Mopatis	Ilyrijus Mopatis
126.	Ilyn Payne	Ilinas Peinas
127.	Imp	Neūžauga
128.	Irri	Iri
129.	Jacks	Džeksas
130.	Jafer Flowers	Džeiferis Flauersas
131.	Jaime Lannister	Džeimis Lanisteris
132.	Jalabhar Xho	Džalabaras Kso

133.	Janei	Džeinė
134.	Janos Slynt	Janas Slintas
135.	Jason Mallister	Džeisonas Molisteris
136.	Jeyne Poole	Džeinė Pul
137.	Jhiqui	Džiki
138.	Joanna	Džoana
139.	Joff	Džofas
140.	John Snow	Jonas Snou
141.	Jon Arryn	Jonas Arinas
142.	Jon Fossoway	Jonas Fosvėjus
143.	Jonos Bracken	Jonas Brakenas
144.	Jorah Mormont	Džora Mormontas
145.	Jory Cassel	Džoris Kaselis
146.	Joy	Džoi
147.	Kevan	Kevanas
148.	Khal Drogo	Chalas Drogas
149.	Khal Moro	Chalas Moras
150.	King of Salt and Rock	Druskos ir Uolos karalius
151.	Kingslayer	Karalžudys
152.	Knight of Flowers	Gėlių riteris
153.	Lady	Ledi
154.	Lancel Lannister	Lanselis Lanisteris
155.	Layton Hightower	Leitonas Haitaueris
156.	Leo Lefford	Leo Lefordas
157.	Lew	Liu
158.	Littlefinger	Mažasis pirštas
159.	Loras	Loras
160.	Lord Hoster Tully	Lordas Hosteris Tulis
161.	Lord of Light	Šviesos valdovas
162.	Lord of Sunspear	Saulės Ieties lordas
163.	Lord of the Eyrie	Ėrijos lordas
164.	Lord Reaper of Pyke	Viršukalnės lordas Kirtėjas
165.	Loren	Lorenas
166.	Luwin	Luvinas

167.	Lyanna	Lijana
168.	Lyn Corbray	Linas Korbrėjus
169.	Lysa	Laiza
170.	Mace Tyrell	Meisas Tairelis
171.	Mad King	Išprotėjęs karalius
172.	Maegor the Cruel	Meigoras Žiaurusis
173.	Maekar	Mekaras
174.	Maester Lomys	Meisteris Lomis
175.	Magister Illyrio	Magistras Ilyrijus
176.	Mance Rayder	Mensas Reideris
177.	Mandone Moore	Mendonas Muras
178.	Marbrand	Marbrandai
179.	Margaery	Mardžerė
180.	Maron	Maronas
181.	Marq Piper	Markas Paiperis
182.	Martyn	Martinas
183.	Mathis Rowan	Matis Rovanas
184.	Matthar	Mataras
185.	Mellario	Melarija
186.	Meraxes	Meraksas
187.	Merlyn	Merlinai
188.	Mern	Mernas
189.	Merryl	Merilė
190.	Meryn Trant	Merinas Trantas
191.	Mikken	Mikenas
192.	Mina	Mina
193.	Minisa	Minisa
194.	Miri Maz Dur	Miri Maz Dur
195.	Moon boy	Mėnulio berniukas
196.	Mord	Mordas
197.	Mordane	Mordeina
198.	Mormont	Mormontas
199.	Moryn	Morinas
200.	Mya Stone	Mija Stoun

201.	Mycah	Mika
202.	Mychel Redfort	Mikelis Redfortas
203.	Myrcella	Mersela
204.	Myrielle	Myrielė
205.	Ned	Nedas
206.	Nestor Royce	Nestoras Roisas
207.	Nymeria	Naimirija
208.	Oberyn	Oberinas
209.	Olenna	Olena
210.	Olyvar	Oliveris
211.	Othor	Otoras
212.	Patrek Mallister	Patrikas Molisteris
213.	Paxter Redwyne	Paksteris Redvainas
214.	Petyr Baelish	Piteris Beilišas
215.	Podrick Payne	Podrikas Peinas
216.	Preston Greenfield	Prestonas Grynfildas
217.	Prince Tommen	Princas Tomenas
218.	Princess Elia	Princesė Elija
219.	Princess Rhaenys	Princesė Reinė
220.	Pycelle	Paiselis
221.	Pyp	Pipas
222.	Pypar	Piparas
223.	Qotho	Kvotas
224.	Queen of Thoms	Erškėčių karalienė
225.	Quent	Kventas
226.	Quentyn	Kventinas
227.	Rakharo	Racharas
228.	Randyll Tarly	Rendilas Tarlis
229.	Rast	Rastis
230.	Red Viper	Raudonoji Angis
231.	Redwyne	Redvainai
232.	Renly Baratheon	Renlis Barateonas
233.	Rhaegar	Reigaras
234.	Rhaego	Reigas

235.	Rhogoro	Rogoras
236.	Rhoynar	Roinarai
237.	Rickard Stark	Rikardas Starkas
238.	Rickon	Rikonas
239.	River lord	Upių lordas
240.	Robb	Robas
241.	Robert	Robertas
242.	Robin	Robinas
243.	Rodrik Cassel	Rodrikas Kaselis
244.	Ryam Redwyne	Rajamas Redvainas
245.	Sam	Semas
246.	Samwell Tarly	Semvelis Tarlis
247.	Sandor Clegane	Sandoras Kligeinas
248.	Sansa	Sansa
249.	Selysse	Selisa
250.	Ser Hugh	Seras Hjugas
251.	Serwyn	Šervainas
252.	Shae	Šei
253.	Shagga	Šiagas
254.	Shaggydog	Gauruotis
255.	Shella Whent	Šela Vent
256.	Shireen	Šairyn
257.	Son of the Sea Wind	Jūros Vėjo sūnus
258.	Spider	Voras
259.	Staford Lannister	Stafordas Lanisteris
260.	Stannis	Stanis
261.	Stone Crows tribe	Akmeninių varnų gentis
262.	Stonehouse	Stounhauzai
263.	Summer	Vasara
264.	Sword of the Morning	Ryto Kalavijas
265.	Swyft	Sviftai
266.	Theon Greyjoy	Teonas Greidžojus
267.	Thoros	Toras
268.	Timett	Timetas

269.	Tion Frey	Teonas Frėjus
270.	Todder	Toderis
271.	Trystane	Tristanas
272.	Tullys	Tuliai
273.	Tygett	Taigetas
274.	Tyrek Lannister	Tyrekas Lanisteris
275.	Tyrell	Taireliai
276.	Tyrion Lannister	Tyrionas Lanisteris
277.	Tytos Blackwood	Titas Blekvudas
278.	Tywin Lannister	Taivinas Lanisteris
279.	Vardis Egen	Vardis Egenas
280.	Vargo Hoat	Vargas Houtas
281.	Varys	Veiris
282.	Vhaghar	Vagaras
283.	Victarion	Viktarionas
284.	Viserys	Viseiris
285.	Vortimer Crane	Vortimeris Kreinas
286.	Walda	Valda
287.	Walder Frey	Valderis Frėjus
288.	Waymar Royce	Veimaras Roisas
289.	White Bull	Baltasis Bulius
290.	White Walkers	Baltieji klajūnai
291.	Wildlings	Vaildlingai
292.	Will	Vilas
293.	Willem Darry	Vilemas Daris
294.	Wylla	Vaila
295.	Wynch	Vinčai
296.	Yoren	Jorinas

4 PRIEDAS. TOPONIMAI KNYGOJE *SOSTŲ ŽAIDIMAS*

Nr.	**Originalo kalba**	**Vertimo kalba**
1.	Arbor	Arboras
2.	Arcon Hall	Gilio pilis
3.	Asshai	Ašajus
4.	Baelor Sept	Beiloro šventykla
5.	Bay of Crabs	Krabų įlanka
6.	Bay of Ice	Ledo įlanka
7.	Bay of Seals	Ruonių įlanka
8.	Bear Island	Meškų salos
9.	Bite	Baitas
10.	Blackwater Bay	Juodieji Vandenys
11.	Blazewater Bay	Spindintys vandenys
12.	Bloody Gate	Kruvinieji vartai
13.	Braavos	Bravosas
14.	Cape Wrath	Įniršio kyšulys
15.	Casterly Rock	Kasterli Uola
16.	Castle Black	Juodoji pilis
17.	Citadel	Citadelė
18.	Dorne	Dornas
19.	Dornish Marches	Dorno marka
20.	Dragonstone	Dragonstounas
21.	Dreadfort	Dredfortas
22.	Eyrie	Ėrija
23.	Field of Fire	Ugnies Laukas
24.	Fingers	Pirštai
25.	Frostfang Mountains	Šarmotos Iltys
26.	Frozen Shore	Užšalęs krantas
27.	Gods Eye	Dievo Akis
28.	Golden Tooth	Auksinis Dantis
29.	Gulltown	Kirų miestas
30.	Harrenhal	Heirinholas

31.	Haunted Forest	Vaiduoklių miškas
32.	Highgarden	Haigardenas
33.	Horn Hill	Hornhilas
34.	Ibben	Ibenas
35.	Iron Islands	Geležinės salos
36.	Ironman's Bay	Geležinių įlanka
37.	Isle of Faces	Veidų sala
38.	Jade Sea	Nefrito jūra
39.	Kahrhold	Karholdas
40.	King's Landing	Karaliaus Uostas
41.	Kingswood	Karaliaus miškas
42.	Land of the Andals	Andalų žemė
43.	Lannisport	Lanisportas
44.	Lys	Lysas
45.	Mallister woods	Molisterio miškai
46.	Mander	Manderis
47.	Mirror Shield	Mirošildas
48.	Myr	Myra
49.	Moat Cailin	Keilino griovys
50.	Mole's town	Molstaunas
51.	Narrow Sea	Siauroji jūra
52.	Nightfort	Šešėlių bokštas
53.	Norvos	Norvosas
54.	Oldtown	Oldtaunas
55.	Pentos	Pentosas
56.	Pyke	Paikas
57.	Port of Ibben	Ibeno uostas
58.	Qohor	Kohoras
59.	Rainwood	Lietaus miškas
60.	Reach	Ryčas
61.	Red Fork of the Trident	Raudonoji Trišakio Šaka
62.	Red Keep	Raudonoji pilis
63.	Rhaesh Andahli	Raeš Andali
64.	Rhoyne	Rojonas

65.	Riverland	Upių žemės
66.	Riverrun	Riveranas
67.	Seven Kingdoms	Septynios Karalystės
68.	Shadow Lands	Šešėlių žemės
69.	Shipbreaker Bay	Laivadūžių įlanka
70.	Skagos	Skagos
71.	Slaver’s Bay	Vergų įlanka
72.	Starfall	Starfolas
73.	Storm's End	Stormsendas
74.	Summer Isles	Vasaros salos
75.	Summer Sea	Vasaros jūra
76.	Sunset Kingdom	Saulėlydžio karalystė
77.	Tarth	Tartas
78.	Three sisters	Trys seserys
79.	Tyrosh	Tirošis
80.	Torrhen’s Square	Torheno pilis
81.	Tumblestone	Akmenvartis
82.	Twins	Dvyniai
83.	Vaes Dothrak	Vais Dotrakis
84.	Vale of Arryn	Arino slėnis
85.	Valyria	Valyrija
86.	Volantis	Volantis
87.	Westeros	Vesterosas
88.	White Harbour	Baltasis Uostas
89.	Widow’s Watch	Našlės sargyba
90.	Winterfell	Vinterfelas
91.	Wolfswood	Vilkų miškas